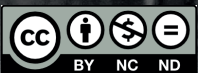

Techniki publikacyjne.

**Przewodnik dla autorów,
redaktorów czasopism
i recenzentów**

WERSJA 1.0
(CZERWIEC 2021)

**WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO**

➔ www.wydawnictwo.uni.lodz.pl

Spis treści

Wstęp	4
I. Artykuł czy monografia?	5
II. Miejsce publikacji: kryteria (dobrego) wyboru czasopisma	7
1. Wykaz czasopism punktowanych – wyszukiwanie czasopism	8
2. Prestiż i rozpoznawalność	9
2.1. Prestiż wydawcy	9
2.2. Reputacja redaktora naczelnego i rady redakcyjnej	10
3. Nowoczesne narzędzia: system do zarządzania procesem wydawniczym	11
4. Cele i zakres tematyczny – wyszukiwarki	15
5. Strona internetowa czasopisma	16
6. Częstotliwość i regularność ukazywania się czasopisma	18
7. Tryb publikacji	19
7.1. Online first/early view/ahead of print	19
7.2. Accepted article view/accepted online	21
7.3. Preprint	22
8. Etyka wydawnicza	23
9. Prestiżowe bazy	25
9.1. Indeksowanie czasopism	25
9.2. Wskaźniki bibliometryczne	27
10. Drapieżne czasopisma/drapieżni wydawcy (predatory journals/publishers)	41

III. Zgłoszenie tekstu do publikacji	48
1. Nie tylko artykuł, czyli przygotowanie metadanych i informacji dodatkowych	48
1.1. Dziedzina/dyscyplina	48
1.2. Abstrakt	49
1.3. Bibliografia	49
2. Zgłoszenie na platformie publikacyjnej	53
IV. Prawo autorskie	61
1. Monografie	61
2. Artykuły w czasopismach	62
V. Kontrola antyplagiatowa	65
VI. Recenzowanie	66
1. Rodzaje recenzji	66
2. Recenzowanie artykułu na platformie publikacyjnej	68
VII. Jak pisać, by być czytany?	76
1. Opracowanie redakcyjne	76
1.1. Rama tekstu	76
1.2. Materiał ilustracyjny, wykresy i tabele	78
1.3. Poprawność językowa	79
2. Jak przyspieszyć proces wydawniczy?	83
VIII. Angielski – współczesna łacina?	84
IX. Jak być widocznym w sieci i zwiększyć liczbę cytowań?	87

Wstęp

Oddajemy w Państwa ręce przewodnik poświęcony technikom publikacyjnym. Omawiamy w nim najważniejsze zagadnienia związane z przebiegiem procesu wydawniczego – od wyboru miejsca publikacji, przez złożenie tekstu, recenzje, redakcję, skład i publikację. Podejmujemy również zagadnienia związane z prawami autorskimi, ewaluacją i widocznością publikacji w Internecie. Przybliżamy także „nowinki” – rozwiązania niekoniecznie powszechne, ale szeroko (niekiedy wręcz burzliwie) dyskutowane.

Koncentrujemy się na publikowaniu on-line: dziś już chyba nikt nie wątpi, że to właśnie ta forma przynosi najlepsze efekty, jeśli chodzi o upowszechnienie prac naukowych, ale może wymagać zmiany pewnych nawyków związanych z przygotowaniem artykułu czy książki do publikacji w tradycyjnej, papierowej formie.

Kolejne etapy procesu wydawniczego omawiamy głównie w odniesieniu do czasopism naukowych. Wynika to z faktu, że – ujmując sprawy w dużym uproszczeniu – zagadnienia takie jak publikowanie w wolnym dostępie, wskaźniki cytowań, zróżnicowana punktacja, bazy indeksujące dotyczyły dotychczas czasopism, w odniesieniu do monografii – raczkują.

Ponieważ Przewodnik powstał z myślą o społeczności Uniwersytetu Łódzkiego, wszystkie zagadnienia opisujemy w kontekście ustaw i rozporządzeń MEiN, ale również obowiązujących zarządzeń Rektora UŁ. Omawiane kwestie ilustrujemy przykładami dobrych praktyk z UŁ i odniesieniami do dodatkowych źródeł informacji.

I. Artykuł czy monografia?

Definicje form wypowiedzi naukowej zostały zawarte w ministerialnym rozporządzeniu w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej:

Artykuł naukowy jest to recenzowany artykuł opublikowany w czasopiśmie naukowym albo w recenzowanych materiałach z międzynarodowej konferencji naukowej:

- przedstawiający określone zagadnienie naukowe w sposób oryginalny i twórczy, problemowy albo przekrojowy;
- opatrzony przypisami, bibliografią lub innym właściwym dla danej dyscypliny naukowej aparatem naukowym.

Artykułem naukowym jest również artykuł recenzyjny opublikowany w czasopiśmie naukowym zamieszczonym w wykazie czasopism.

UWAGA! Artykułem naukowym nie jest: edytorial, abstrakt, rozszerzony abstrakt, list, errata i nota redakcyjna.

Monografia naukowa jest to recenzowana publikacja książkowa:

- przedstawiająca określone zagadnienie naukowe w sposób oryginalny i twórczy;
- opatrzona przypisami, bibliografią lub innym właściwym dla danej dyscypliny naukowej aparatem naukowym.

Zgodnie z rozporządzeniem, monografią naukową jest również: przekład recenzowany i opatrzony przypisami, bibliografią lub innym właściwym dla danej dyscypliny naukowej aparatem

naukowym na język polski dzieła istotnego dla nauki lub kultury, lub na inny język nowożytny dzieła istotnego dla nauki lub kultury, wydane w języku polskim; a także edycja naukowa tekstów źródłowych.

Dowiedz się więcej (kliknij):

- *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej.*
- *Czym jest artykuł i monografia naukowa – zmiany w przepisach od 2008 r.*

II. Miejsce publikacji: kryteria (dobrego) wyboru czasopisma

Wybór odpowiedniego czasopisma naukowego do zgłoszenia artykułu do publikacji nie jest łatwy, zwłaszcza dla tych, którzy stoją u progu kariery akademickiej. A od tej decyzji w dużej mierze zależy, do jak licznego grona odbiorców dotrze praca i z jakim odzewem się spotka. Co więcej, prestiż czasopisma, w którym zostanie opublikowana, może w pewnym stopniu wpłynąć na jej ocenę. Im bardziej ceniony tytuł, tym lepsze pod względem merytorycznym treści się w nim ukazują. I odwrotnie – publikowanie artykułów w czasopismach, którym brak renomy, może nie tylko skutkować ich ograniczonym rozpowszechnieniem, ale i wpłynąć na sceptyczne podejście do wyników badań, ograniczając szansę na rozwój dalszej kariery naukowej ich autora.

Pracownicy polskich instytucji naukowych, dokonując wyboru czasopisma do publikacji, muszą mieć na względzie również tzw. „limit osiągnięć”, który w 2018 r. wprowadziła ustawa o szkolnictwie wyższym i nauce, znana powszechnie jako „Konstytucja dla Nauki”. Limit ten obliguje badacza do zgłoszenia do ewaluacji jedynie czterech najwybitniejszych ze swoich osiągnięć. Tym samym publikowanie dużej liczby artykułów naukowych wątpliwej jakości nie przyniesie korzyści – lepiej skupić się na pracy nad kilkoma dobrymi tekstami, które ukażą się w prestiżowych wydawnictwach. Wybierając czasopismo, warto sprawdzić jego aktualną punktację w ministerialnym *Wykazie czasopism naukowych*.

Wybór czasopisma publikowanego w modelu Open Access gwarantuje, że każdy będzie mieć dostęp do opublikowanego w nim artykułu, co może się przełożyć na zwiększenie widoczności badań. Publikując artykuł napisany w ramach realizowanego projektu, należy pamiętać o wymogach grantowych – te mogą zobowiązywać autora do publikacji w otwartym dostępie, bez ponoszenia przy tym jakichkolwiek opłat publikacyjnych. Za przykład może tutaj służyć utworzona na zlecenie

Komisji Europejskiej platforma *Open Research Europe*, na której udostępnia się publikacje powstałe w ramach programu Horyzont 2020.

Rozróżnianie najlepszych i najgorszych czasopism naukowych stanowi zatem jedną z podstawowych umiejętności badawczych. Nie ma jednej uniwersalnej zasady, którą można stosować dla każdej z dyscyplin, jednak istnieją pewne podstawowe wytyczne, jakimi każdy może się posłużyć.

Dowiedz się więcej:

- Dimitroulis G., *Editorial: Getting published in peer-reviewed journals*, „*International Journal of Oral and Maxillofacial Surgery*”, 40, 12, December 2011, s. 1342–1345, doi:10.1016/j.ijom.2011.11.012
- Inicjatywa: *Think, Check, Submit*

1. Wykaz czasopism punktowanych – wyszukiwanie czasopism

Czy zawsze w wyborze czasopisma do publikacji warto kierować się liczbą punktów przyznanych mu przez ministerstwo? Choć w procesie oceny pracownika naukowego zliczane są punkty za jego publikacje, a 20, 70 lub 100 punktów to zdecydowanie więcej niż 5, odpowiedź na to pytanie, wbrew pozorom, nie zawsze musi być twierdząca, a wybór czasopisma z wykazu oczywisty.

Wybierając czasopismo, należy zawsze brać pod uwagę problematykę artykułu, który chcemy opublikować, a więc kierować się przede wszystkim zakresem tematycznym danego tytułu. Dzięki temu zwiększamy szanse na dotarcie z wynikami naszych badań do odpowiedniej grupy odbiorców i, co się z tym wiąże, na wywarcie wpływu w nauce. Oznacza to również, zwłaszcza jeżeli chodzi o artykuły publikowane w czasopismach międzynarodowych, korzyść dla autora w postaci podwyższenia liczby jego cytowań. Zatem publikowanie w niedoszacowanych przez ministerstwo czasopismach, chociaż nie przyniesie zysku przy okazji krajowej ewaluacji, może zaowocować w inny, istotny sposób.

Przeglądanie Wykazu czasopism punktowanych, który liczy sobie niemal trzy tysiące stron, nie jest, bądźmy szczerzy, ani łatwe, ani szybkie.

Ułatwić to mogą dwa narzędzia:

- *Baza Arianta* – zawiera informacje o polskich naukowych i branżowych czasopismach online. Aktualne informacje nt. punktacji – zgodnie z Wykazem z 18 lutego 2021 r.
- *Wykaz punktacji czasopism naukowych* – aplikacja mobilna pozwala na wyszukiwanie według: punktów, dyscypliny, tytułu, ISSN. [Zawiera dane zgodne z Wykazem z 18.12.2019 r., w trakcie aktualizacji]

2. Prestiż i rozpoznawalność

Dobre czasopismo naukowe publikuje artykuły cechujące się wysokim poziomem merytorycznym, napisane przez badaczy znanych w środowisku naukowym ze swoich osiągnięć. To sprawia, że teksty te są stosunkowo często cytowane. Choć nie jest to regułą, czasopismo, które może się pochwalić długą historią wydawniczą, ma wypracowane standardy i cieszy się uznaniem.

2.1. Prestiż wydawcy

O pozycji czasopisma świadczy również **prestiż jego wydawcy**. Dobre czasopismo naukowe wydawane jest przez znanego, renomowanego wydawcę, będącego członkiem *Committee on Publication Ethics* lub innych stowarzyszeń branżowych, np. Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych, *Polskiej Izby Książki (Sekcja Wydawców Akademickich i Naukowych)*.

Nazwa wydawcy i jego dane kontaktowe powinny widnieć na stronie internetowej czasopisma.

Dobry wydawca dba o to, by czasopismo było wpisane do *Rejestru Czasopism i Dzienników*, posiadało ISSN i/lub e-ISSN (International Standard Serial Number, ośmiocyfrowy niepowtarzalny identyfikator wydawnictw ciągłych tradycyjnych oraz elektronicznych, zarejestrowany w portalu: <https://portal.issn.org/>), a poszczególne teksty w nim publikowane miały przypisany DOI (Digital Object Identifier, cyfrowy identyfikator dokumentu elektronicznego).

Doświadczony wydawca zapewnia czasopismu **profesjonalny system do zarządzania procesem wydawniczym**, a także możliwość korzystania z systemu antyplagiatowego.

2.2. Reputacja redaktora naczelnego i rady redakcyjnej

Rolą redakcji jest promowanie publikacji w środowisku naukowym, do którego kierowane jest czasopismo. Warto zatem, by autorzy poszukujący miejsca do publikacji zwracali uwagę na to, kto zasiada w redakcji i radzie naukowej tytułu, do którego chcą zgłosić swój tekst. Te informacje powinny być zamieszczone na stronie internetowej czasopisma. Ich brak może wzbudzać podejrzenia o to, że nikt nie chce brać odpowiedzialności za słabe teksty, wydawane niezgodnie z uznanymi zasadami etyki publikacji naukowych.

Funkcje redaktorów powinni pełnić eksperci w dyscyplinach związanych z zakresem tematycznym pisma; osoby cenione za osiągnięcia naukowe, afiliowane przy uniwersytetach i instytucjach badawczych. Ważną kwestią jest również zróżnicowanie członków redakcji pod względem instytucjonalnym, a w przypadku czasopisma międzynarodowego – geograficznym.

W czasopiśmie, którym kieruje zespół uznanych ekspertów, publikowane będą wartościowe artykuły. Przed zgłoszeniem własnego tekstu warto więc przejrzeć kilka ostatnich publikacji autorstwa członków redakcji.

Dobłą praktyką stosowaną przez wydawców jest zamieszczanie na stronie internetowej pisma dodatkowych informacji o naukowcach, którzy je redagują:

- numeru ORCID badacza;

- krótkiego biogramu lub linku do biogramu na stronie afiliowanej instytucji naukowej czy portalach Academia.edu i ResearchGate.

Każde czasopismo powinno podawać na swojej stronie internetowej adres mailowy członka redakcji odpowiedzialnego za utrzymywanie korespondencji z autorami i czytelnikami oraz kontakt do instytucji, przy której afiliowany jest tytuł. Brak odpowiedzi ze strony redakcji na kierowane do niej maile nie wróży dobrze, może bowiem oznaczać, że sam proces wydawniczy również będzie się niepotrzebnie wydłużał.

3. Nowoczesne narzędzia: **system do zarządzania procesem wydawniczym**

System do zarządzania procesem wydawniczym jest narzędziem, które przynosi korzyści zarówno redakcji, jak i autorom: pozwala przeprowadzić cały proces wydawniczy – począwszy od przyjęcia zgłoszeń, przez kontrolę antyplagiatową i recenzje tekstów, skończywszy zaś na publikacji artykułów i promocji – za pośrednictwem platformy.

Zgłoszenie tekstu do publikacji odbywa się za pomocą systemu, następnie zaś autor ma możliwość samodzielnego sprawdzania, na jakim etapie redakcyjnym jego tekst się znajduje, otrzymuje też związane z tym komunikaty. Tą drogą przebiega także jego komunikacja z redakcją. Cały proces odbywa się tym samym w sposób transparentny.

Ponadto nadzór nad obiegiem tekstu od momentu jego zgłoszenia aż po publikację daje redakcji możliwość dotrzymania terminów ukazywania się kolejnych zeszytów, a więc i autor może mieć pewność, że nie doświadczy niedogodności z powodu opóźnień wydawniczych.

Teksty publikowane są w systemie w różnych formatach (pdf, html), co także stanowi zaletę. Tego typu systemy automatycznie generują **statystyki** związane z różnymi formami aktywności, jaka ma w nich miejsce. Autorowi pozwala to prześledzić zainteresowanie, z jakim jego publikacja spotyka się ze strony czytelników.

Dobre praktyki UŁ

Czasopisma Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego korzystają z platformy czasopisma.uni.lodz.pl (Open Journal Systems). Od 2020 r. trzydzieści redakcji korzysta także z platformy *University of Lodz Research Online Digital Commons-Elsevier*.

The screenshot displays the journal's interface. On the left, a table lists articles with their titles, authors, and page numbers. Each article has a 'PDF (English)' button. On the right, there is a 'Słowa kluczowe' (Keywords) word cloud and a section titled 'Najczęściej czytane w ostatnich 90 dniach' (Most read in the last 90 days), which is circled in red. This section lists three articles with their respective view counts.

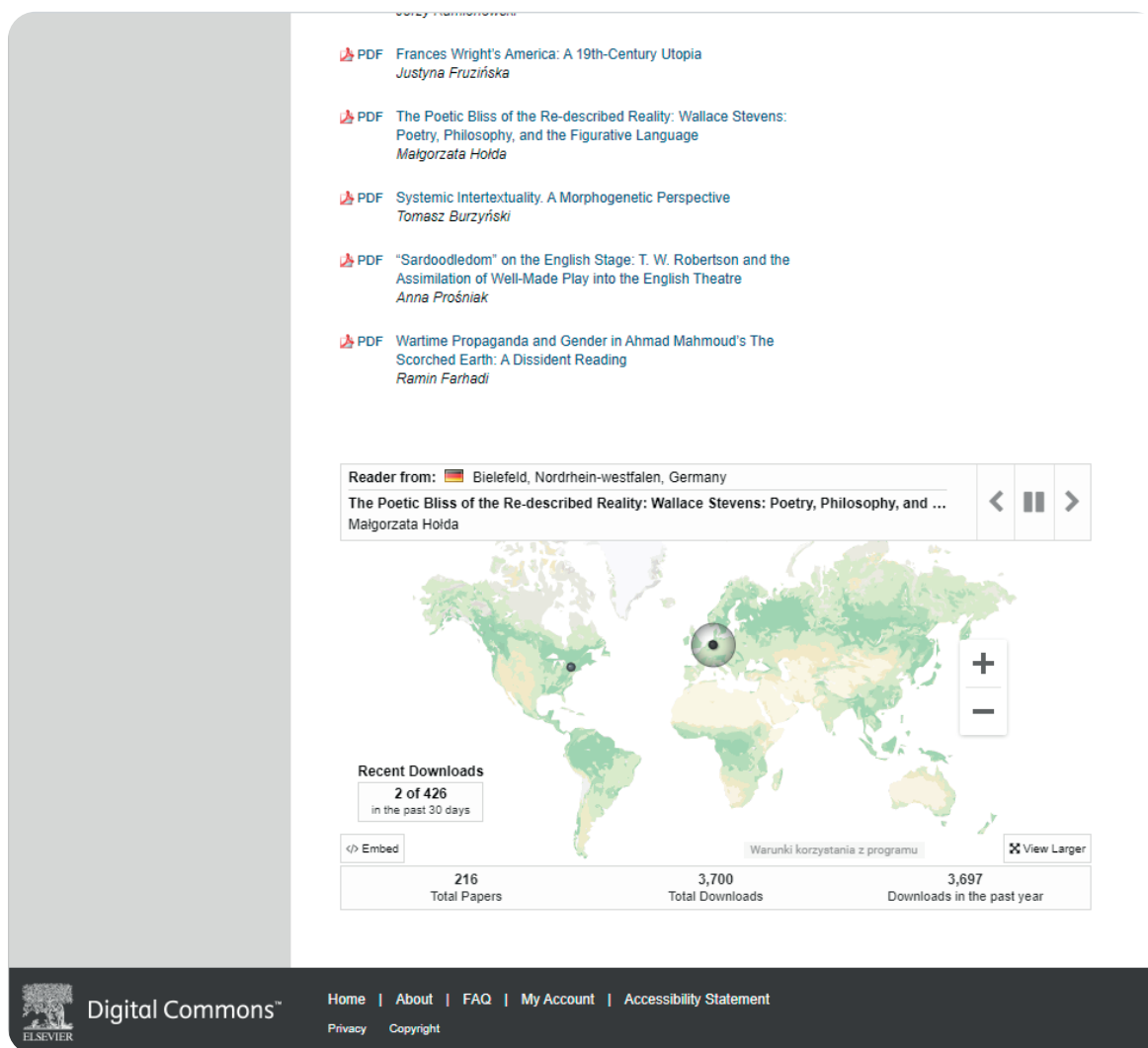
Pełny numer	Article	Page Range
	Aktywność językowa trzyletniego dziecka w interakcji z dorosłymi. Opis przypadku Honorata Dłużewska-Owczarek, Monika Kaźmierczak	9-28
	Logopedyczne studium przypadku pacjentki z rozpoznaniem zespołu psychoorganicznego czołowego Renata Gliwa	29-46
	Zalecenia terapeutyczne dla opiekunów osób z dysfagią Agnieszka Hamerlińska, Jacek J. Bleszyński, Jerzy Rottermund, Andrzej Knapik	47-59
	Psychologiczne uwarunkowania sprawności metajęzykowej dzieci w wieku przedszkolnym Katarzyna Jachimowska, Paulina Pawłowska	61-72
	Nowe technologie w terapii logopedycznej dzieci z zaburzeniami mowy Joanna Jatkowska	73-84

Słowa kluczowe

Najczęściej czytane w ostatnich 90 dniach

- Gest wskazywania palcem w świetle doniesień neurobiologicznych
👁️ 344
- Terapia logopedyczna mowy rozszczepowej oraz ocena podjętych działań na podstawie studium przypadku obejmującego dziewięć lat życia dziecka
👁️ 328
- Wielogłosu artystów scenicznych. Doniesienia z badań
👁️ 237

Rys. 1. Statystyki czytelnictwa na przykładzie strony czasopisma „Logopedica Lodziensia” na platformie czasopisma.uni.lodz.pl (Open Journal System).

Rys. 2. Wizualizacja aktywności czytelników na przykładzie strony czasopisma „Text Matters: A Journal of Literature, Theory and Culture” na platformie Digital Commons.

The screenshot displays the website for 'Convivium Germanistisches Jahrbuch Polen' from the University of Lodz. The article title is 'Angst als Textspur und Bildspur in Graphic Novels zum historischen Geschehen des 20. Jahrhunderts'. A red circle highlights a statistics box showing '19 DOWNLOADS Since February 05, 2021' and 'PLUMX METRICS'. The page also includes a 'Download' button, a 'Follow' button for the author 'Brigitte Schultze', and a 'German Abstract' section.

Rys. 3. Statystyki czytelnictwa na przykładzie artykułu z czasopisma „Convivium. Germanistisches Jahrbuch Polen” – aplikacja PlumX Matrix na platformie Digital Commons.

Automatyczna łączność z mediami społecznościowymi umożliwia z kolei promocję publikacji za ich pośrednictwem. Dostępne indeksy, możliwość przeglądania i przeszukiwania zawartości czasopisma sprawiają, że system jest wysoko funkcjonalnym narzędziem również dla czytelników, a to z pewnością działa także na korzyść autora.

4. Cele i zakres tematyczny – wyszukiwarki

Ocenę czasopisma naukowego pod kątem możliwości zgłoszenia do niego tekstu warto rozpocząć od przejrzania kilku ostatnich numerów. Trzeba odpowiedzieć sobie na pytania, czy opublikowane w nim artykuły:

- dotyczą właściwej dyscypliny?
- napisane są zgodnie z obowiązującą metodologią?
- są autorstwa ekspertów z naszej dziedziny?
- cechują się wysoką jakością redakcyjną?

Cele i zakres tematyczny czasopisma (*Aims&Scope*) powinny zostać określone w sposób jasny i spójny. To o tyle istotne, że w dużej mierze to właśnie w oparciu o informacje ich dotyczące autor będzie mógł ustalić, czy jego tekst będzie miał szanse dotrzeć do zamierzonej grupy odbiorców.

Jeśli grupą docelową jest międzynarodowe środowisko badaczy, lepiej zdecydować się na zgłoszenie artykułu do czasopisma o takim właśnie charakterze, jeśli jednak publikowane badania stanowią przedmiot zainteresowania jedynie naukowców z konkretnego obszaru geograficznego, dobrym rozwiązaniem będzie wybór czasopisma publikowanego w danym kraju czy wręcz regionalnego.

Zakres tematyczny czasopisma – szeroki czy wąski – to również istotny czynnik, który powinien zostać wzięty pod uwagę. Jeśli grupa docelowa ma być ograniczona do naukowców z wybranego obszaru badań, lepiej zdecydować się na czasopismo o wąskim zakresie, specjalistyczne, a nie interdyscyplinarne. Mimo że krąg odbiorców tekstu będzie w tym wypadku mniejszy, w znaczny sposób wzrośnie prawdopodobieństwo jego rozpowszechnienia, ponieważ łatwiej dotrze on do specjalistów z danej dziedziny.

W wyborze właściwego czasopisma do publikacji – ze względu na tematykę przeprowadzonych badań – pomagają narzędzia typu „journal finder”. Zazwyczaj wystarczy wpisać w nich w odpowiednie pola tytuł artykułu lub jego abstrakt.

Za przykładowe postłużyć mogą:

- *eContent Pro International*
- *Edanz Journal Selector*
- *Elsevier Journal Finder*
- *EndNote Manuscript matcher*
- *Journal Selector from Cofactor*
- *Open Access Journal Finder*
- *Open Journal Matcher*
- *Scopus Journal Analyzer*
- *SJFinder*
- *Springer Journal Suggestor*
- *Wiley Journal Finder*

5. Strona internetowa czasopisma

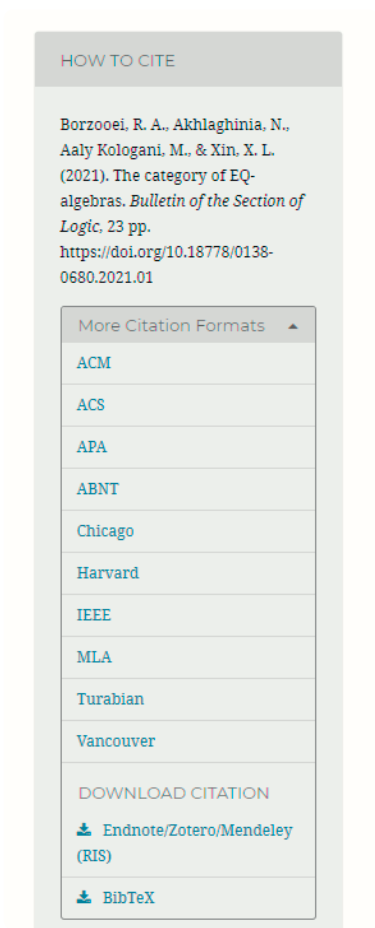
Strona internetowa, która należy do czasopisma wysokiej jakości, będzie aktualna i łatwo można będzie na niej znaleźć wszystkie informacje istotne dla autorów i czytelników, tj.: **wydawcę, dane kontaktowe (w tym te fizyczne), nazwiska i afiliacje członków zespołu redakcyjnego, historię czasopisma, jego cel i zakres tematyczny, indeksowanie, obowiązujące w nim zasady etyczne, przebieg procesu recenzowania artykułów, sposób zgłaszania tekstów, wskazówki dla autorów, pobierane od nich opłaty czy wzór zawieranej z nimi umowy wydawniczej.**

Brak tego typu informacji bądź ich niedostateczny zakres powinien wzbudzić niepokój ewentualnego autora, tym większy, jeśli na stronie tej znajdują się błędy ortograficzne i gramatyczne czy reklamy. Może się również zdarzyć, że swoim projektem i zawartością strona łudząco przypomina stronę innego tytułu – w tym wypadku istnieje poważne podejrzenie, że mamy do czynienia z tzw. ukradzionym czasopismem (*hijacked journal*), o czym więcej w dalszej części.

Pamiętać musimy także, że strona internetowa czasopisma, które deklaruje swój międzynarodowy charakter, powinna działać w wersji anglojęzycznej – jako jedynej wersji językowej bądź równolegle ze stroną w języku narodowym.

Dobłą praktyką jest zamieszczanie na stronie internetowej sugerowanych **formatów cytowania publikacji**. Zwłaszcza w przypadku, kiedy teksty nie są jeszcze przypisane do konkretnego numeru i nie mają paginacji, zaproponowanie stosownego opisu bibliograficznego będzie przydatne dla osób powołujących się na artykuł.

Rys. 4. Sugerowane formaty cytowania na Platformie Czasopism UŁ.

Zaufanie potencjalnego autora powinno budzić również publikowanie na stronie internetowej informacji o **wskaźnikach bibliometrycznych** (zob. 9b: Prestiżowe bazy. Wskaźniki bibliometryczne): im są wyższe, tym większa ranga i prestiż czasopisma w danej dziedzinie. Ta sama zasada dotyczy tzw. **wskaźnika odrzuceń**, który informuje o tym, jaki procent zgłaszanych do publikacji tekstów nie zostaje przyjęty do druku z uwagi na to, że nie spełniają one merytorycznych wymogów stawianych przez redakcję i recenzentów.

Dobre praktyki UŁ

Na Platformie Czasopism UŁ <https://czasopisma.uni.lodz.pl/> przy każdym artykule znajduje się zakładka Jak cytować?, która wskazuje czytelnikom odpowiednie formaty cytowań danego artykułu. Na stronie znajdują się też wzory opisów bibliograficznych do artykułów w early view.

6. Częstotliwość i regularność ukazywania się czasopisma

Dobre czasopismo powinno ukazywać się regularnie i bez żadnych opóźnień wydawniczych – wszelkie luki i opóźnienia przemawiają na jego niekorzyść i powinny budzić podejrzenia, że na publikację zgłoszonego tam tekstu przyjdzie nam długo czekać. Coraz więcej tytułów dostarcza informacji dotyczących długości trwania procesu publikacji, **upubliczniając daty zgłoszenia poszczególnych tekstów, ich akceptacji, uzyskania recenzji i, wreszcie, publikacji**. Pozwala to przyszłym autorom oszacować czas oczekiwania na ukazanie się ich artykułu drukiem.

Innym dobrym wyznacznikiem, jeśli chodzi o terminowość przyszłych wydań, są zamieszczane na stronie czasopisma opisy planowanych numerów.

Dobre praktyki UŁ

Czasopisma „Qualitative Sociology Review” oraz „Przegląd Socjologii Jakościowej” podają daty ukazania się planowanych zeszytów.

7. Tryb publikacji

7.1. Online first/early view/ahead of print

Większość czasopism naukowych publikuje nowe numery zarówno w wersji papierowej, jak i elektronicznej. Publikowanie w Internecie ma wiele zalet – przede wszystkim poszerza grono odbiorców tekstu. Dostęp do Internetu jest w wielu miejscach świata o wiele łatwiejszy niż dostęp do biblioteki uniwersyteckiej lub specjalistycznej księgarni. Do artykułu poprawnie opisanego metadanymi dotrze się szybciej niż do jego wersji papierowej.

Publikowanie online pozwala też na skrócenie czasu, jaki upływa od zgłoszenia artykułu do jego wydania. Zebranie wartościowych tekstów i złożenie numeru czasopisma zwykle trwa dość długo. Często redakcje otrzymują wyjątkowo wartościowe teksty, które warto byłoby wydać jak najszybciej, ale okazuje się to niemożliwe, ponieważ pozostałe zgłoszenia nie są jeszcze gotowe do publikacji. W takich sytuacjach warto rozważyć deponowanie artykułów na stronie internetowej w trybie online first lub early view (schemat publikowania, o którym mowa, funkcjonuje także pod nazwą ahead of print). Online first nie wyklucza wydawania równoległej papierowej wersji periodyku.

Pojedyncze artykuły, które przeszły już recenzję, redakcję i korektę językową i zostały złożone do odpowiedniego formatu, mogą zostać opublikowane na stronie internetowej czasopisma jeszcze przed wydaniem całego numeru. Dzięki temu autor, który przesłał tekst wcześniej, może wykazać go w dorobku, zanim redakcja zbierze teksty do całego numeru. Pilni badacze, autoryzujący korektę w ekspresowym tempie, oszczędzą sobie frustracji związanych z oczekiwaniem na zakończenie prac nad pozostałymi tekstami.

Artykuły są udostępniane na stronie jeszcze przed zaplanowaniem kolejnego numeru czasopisma lub od razu przypisane do powstającego już numeru. W takiej sytuacji redakcja otwiera nowy zeszyt i publikuje kolejne gotowe teksty online do momentu, gdy zbierze się ich odpowiednia liczba

i będzie można zamknąć numer. Teksty opatrywane są datą publikacji online i unikalnym DOI lub innym identyfikatorem cyfrowym, co pozwala na ich cytowanie i śledzenie do czasu przypisania do właściwego numeru. Identyfikator cyfrowy ma w early view taką samą formę, jaką będzie mieć już po dołączeniu do kolejnego zeszytu.

Dobre praktyki UŁ

Z tego schematu publikacyjnego korzysta już kilka czasopism UŁ: „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Oeconomica”, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Geographica Physica”, „Space-Society-Economy”, „Tourism/Turyzm”.

Praktykę tę mogą wprowadzić wszystkie czasopisma, niezależnie od częstotliwości, z jaką się ukazują. Problematyczne może być wydawanie numerów tematycznych. Zwłaszcza w przypadku czasopism interdyscyplinarnych, może zdarzyć się tak, że w tym samym czasie do redakcji spłynęło wiele artykułów odbiegających od tematu planowanego zeszytu. Problem ten uda się rozwiązać, systematycznie rozsyłając Call for Papers ze ściśle określonym zakresem tematycznym kolejnego numeru.

Zasady publikowania artykułów w tym systemie powinny być w pełni transparentne. Czasopismo powinno informować, że teksty są recenzowane i przygotowywane do publikacji przez fachowców: redaktorów, korektorów, składaczy. Early view nie powinno być metodą „łatwej publikacji” (tzn. dodawania tekstu na stronę bez rzetelnego opracowania tak, jak opracowuje się inne treści naukowe, co uniemożliwia cytowanie takiego artykułu, nawet jeśli jest dobry). Nie powinno być wykorzystywane przez drapieżne czasopisma i nieuczciwych wydawców do szybkiego publikowania nierecenzowanych artykułów niskiej jakości.

Podejrzenia powinny wzbudzić:

- bardzo krótki czas (np. kilka tygodni) od momentu zgłoszenia tekstu do jego publikacji – może to oznaczać, że artykuł nie został zrecenzowany przez specjalistów w dziedzinie ani opracowany językowo;
- brak informacji dotyczących procesu recenzji lub oświadczenia o trybie recenzji

- (czasopismo określa, czy stosuje się do zasad ślepej, podwójnej ślepej bądź otwartej recenzji – więcej: w rozdziale o recenzjach);
- brak danych umożliwiających cytowanie (artykuł nie ma identyfikatora cyfrowego, redakcja nie podaje daty publikacji, przez co nie da się utworzyć adresu bibliograficznego).

Dobre praktyki UŁ

Czasopismo „*Bulletin of the Section of Logic*” publikuje regularne numery z częstotliwością kwartalnika. Przed przypisaniem artykułu do kolejnego tomu, jest on publikowany w trybie early view.

Redakcja prowadzi transparentny proces wydawniczy, publikując w plikach artykułu daty przyjęcia zgłoszenia oraz daty zamieszczenia tekstu na stronie. Do każdego artykułu przypisany jest unikalny numer DOI, który nie ulega zmianie po przypisaniu tekstu do kolejnego zeszytu.

7.2. Accepted article view/accepted online

Inną formą publikacji artykułów w Internecie, jaką spotkać można w niektórych czasopismach wydawanych np. przez wydawnictwo Wiley, jest accepted article view/accepted online. Polega ona na zamieszczaniu tekstów na stronie internetowej czasopisma natychmiast po ich przyjęciu do druku, czyli już po ostatecznym zakończeniu procesu recenzji i rewizji tekstu, ale jeszcze przed redakcją i korektą językową. **Uzyskujemy dostęp do tekstu, w którym wprowadzone zostaną dalsze zmiany, choć jego zawartość merytoryczna nie będzie im już podlegać.** Publikacja w formacie accepted article view/accepted online może więc poprzedzać tę w early view. Zdarza się, że również tym artykułom nadawany jest numer DOI, który nie ulega zmianie po właściwej publikacji tekstu.

W przypadku badań prowadzonych w ramach takich dyscyplin jak medycyna, biologia, chemia czy fizyka czas oczekiwania na wydanie tekstu jest niezwykle istotnym czynnikiem, który badacz

powinien wziąć pod uwagę przy wyborze miejsca publikacji swojego tekstu. Jednocześnie zarówno publikując, jak i cytując w swoich pracach publikacje innych, trzeba pamiętać o tym, że rzetelność badań potwierdzona zostaje w toku sumiennie przeprowadzonych procedur publikacyjnych, przede wszystkim zaś poprzez poddanie ich procesowi recenzji. Publikacje ogłaszane w formie online first/early view, ale również te, które ukazują się jako accepted article view/accepted online, spełniają wspomniane warunki, dlatego wiele czasopism, w tym renomowany „The Lancet”, często korzysta z opisywanego schematu publikacyjnego.

7.3. Preprint

W tym miejscu warto wspomnieć, że autorzy mają także możliwość publikacji artykułów w Internecie w postaci preprintu, a więc surowego manuskryptu. Publikacja taka ukazuje się na specjalnie do tego celu przeznaczonych platformach (np. arXiv i bioRxiv). Co istotne i o czym koniecznie należy pamiętać, tego typu prace nie zostały jeszcze poddane procesowi recenzji w fachowych czasopismach. Sprawia to, że do wyników prezentowanych w nich badań należy podchodzić z dużą ostrożnością. Trzeba również wiedzieć, że wiele z nich nie zostaje ostatecznie w ogóle opublikowanych, gdyż nie jest w stanie sprostać merytorycznym wymogom recenzentów.

Popularność preprintów z zakresu nauk medycznych wzrosła znacząco w dobie pandemii Covid-19. Zaletą tego rozwiązania była oczywiście możliwość bardzo szybkiego dzielenia się z badaczami z całego świata wynikami badań. Jednak wysoki odsetek pojawiających się nadużyć i prac, które nie odpowiadały naukowym standardom, sprawił, że konieczna stała się interwencja środowiska naukowego. Z inicjatywy czasopisma „Nature” powstał projekt Outbreak Science Rapid PREREVIEW (<https://outbreaksci.prereview.org>). Pozwala on badaczom na dobrowolne przeprowadzanie publicznych recenzji preprintów dotyczących Covid-19.

8. Etyka wydawnicza

Stosowanie przez redakcję lub wydawcę zasad Committee on Publication Ethics (COPE), nawet jeśli wydawca ten nie jest członkiem stowarzyszenia bądź innych tego typu organizacji, takich jak International Association of Scientific, Technical & Medical Publishers (STM) czy International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE), to ważna wskazówka-rekomendacja dla potencjalnych autorów.

Czym jest COPE? To stowarzyszenie, którego celem jest definiowanie najlepszych praktyk dotyczących etyki publikacji naukowych i pomoc skupionym w nim redaktorom i wydawcom we wdrażaniu ich w życie. COPE rekomenduje, aby obowiązujące w czasopiśmie zasady etyczne dotyczące procesu recenzji, procesu redakcyjnego i wydawniczego były jasno sformułowane i zostały opublikowane na stronach internetowych. Regulacjom powinny podlegać m.in. następujące kwestie:

- zasady dotyczące autorów: rzetelność naukowa, oryginalność pracy, zasady udostępniania danych, przeciwdziałanie konfliktom interesów autorów, rzetelność źródeł, określanie autorstwa pracy, zasady dotyczące błędów w opublikowanych pracach
- zasady dotyczące członków redakcji: odpowiedzialność, zasada *fair play*, poufność, rzetelność naukowa, zasady postępowania w przypadku weryfikacji materiałów już opublikowanych i wycofania tekstu, przeciwdziałanie konfliktom interesów
- zasady dotyczące recenzentów: współpraca z zespołem redakcyjnym, terminowość, poufność, zachowanie standardów obiektywności, rzetelność źródeł, przeciwdziałanie konfliktom interesów
- zasady dotyczące wydawcy: postępowanie w przypadku wykrycia nierzetelności badań i nadużyć takich jak plagiaty, nierzetelne czy niesubiektywne recenzje, konflikty interesów

Zgodnie z COPE, na stronie internetowej czasopisma powinny znaleźć się informacje o modelu wydawniczym, płatnościach (za zgłoszenie, za publikację, za dostęp do strony) lub ich braku i licencjach, na których publikowane są artykuły.

UWAGA! Wdrożenie opracowanych przez COPE procedur zaleca również MEiN w *Rozporządzeniu w sprawie sporządzania wykazów wydawnictw monografii naukowych oraz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych*.

Rys. 5. Logotyp członkostwa w COPE rocznika „Studia Ceranea. Journal of the Waldemar Ceran Research Centre for the History and Culture of the Mediterranean Area and South-East Europe”.

Dowiedz się więcej:

- <https://publicationethics.org/>

9. Prestiżowe bazy

9.1. Indeksowanie czasopism

Potwierdzeniem wysokiej jakości czasopisma jest obecność w ważnych międzynarodowych bazach danych. Zgodnie z MEiN, prestiżowe bazy to: *Scopus*, *Web of Science* (wybrane indeksy: *Science Citation Index Expanded*, *Social Sciences Citation Index*, *Arts & Humanities Citation Index*, *Emerging Sources Citation Index*) oraz *European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH+)*.

Czasopismo wydawane w otwartym dostępie powinno być dostępne w *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*, zaś informacje o polityce wydawniczej można sprawdzić w bazie *Sherpa Romeo*.

Warto pamiętać również o bazach specjalistycznych:

- *Dblp – Computer Science Bibliography*
- *MathSciNet*
- *PubMed*
- *PsycInfo*
- *RePEc: Research Papers in Economic*
- *Zbmath*

i lokalnych:

- *Central and Eastern European Online Library (CEEOL)*
- *Information Matrix for the Analysis of Journals*

Czasopisma wydawane w Bangladeszu, Nepalu, Sri Lance, Ameryce Centralnej i Mongolii znajdują się na jednej z platform *INASP Journals Online*, zaś te wydawane w jednym z krajów afrykańskich w *African Journals Online (AJOL)*.

Dowiedz się więcej:

Drabek A., Indeksowanie czasopism w referencyjnych bazach danych. Poradnik dla wydawców czasopism, Poznań 2018, <https://doi.org/10.6084/M9.FIGSHARE.5683972>

Appendix: indeksowanie monografii

- **Directory of Open Access Books** <https://www.doabooks.org/> - gromadzi i udostępnia w open access metadane 36 473 recenzowanych monografii wydanych przez 598 wydawców.
- **Scopus**, <https://www.elsevier.com/solutions/scopus/how-scopus-works/content/content-policy-and-selection> - gromadzi metadane zarówno serii monograficznych (oznaczonych numerem ISSN), jak i monografii spoza serii (oznaczonych numerami ISBN), w szczególności z zakresu nauk społecznych i humanistycznych: ponad 740 serii, ponad 194 monografii. Zgłoszeń dokonuje wydawca.
- **Web of Science: The Book Citation Index**, <https://clarivate.com/webofsciencegroup/essays/selection-process-book-citation-index-web-science/> - gromadzi metadane 60 000 tytułów, w większości z zakresu nauk humanistycznych i społecznych. Ważne kryterium: metadane w języku angielskim, książka wydana najpóźniej pięć lat przed zgłoszeniem.
- **Central and Eastern European Online Library** - baza udostępnia pełne teksty ponad 4500 książek w formatach elektronicznych wydawców z Europy Środkowo-Wschodniej.
- Inne: **Springer Nature** <https://www.springernature.com/gp/open-research/journals-books/books>

Dowiedz się więcej:

- OPEN ACCESS AND MONOGRAPHS: *Engagement with academic and publisher stakeholders. Report of discussions, 2019*
- THE OA EFFECT: HOW DOES OPEN ACCESS AFFECT THE USAGE OF SCHOLARLY BOOKS? *White paper, Springer Nature, 2017*

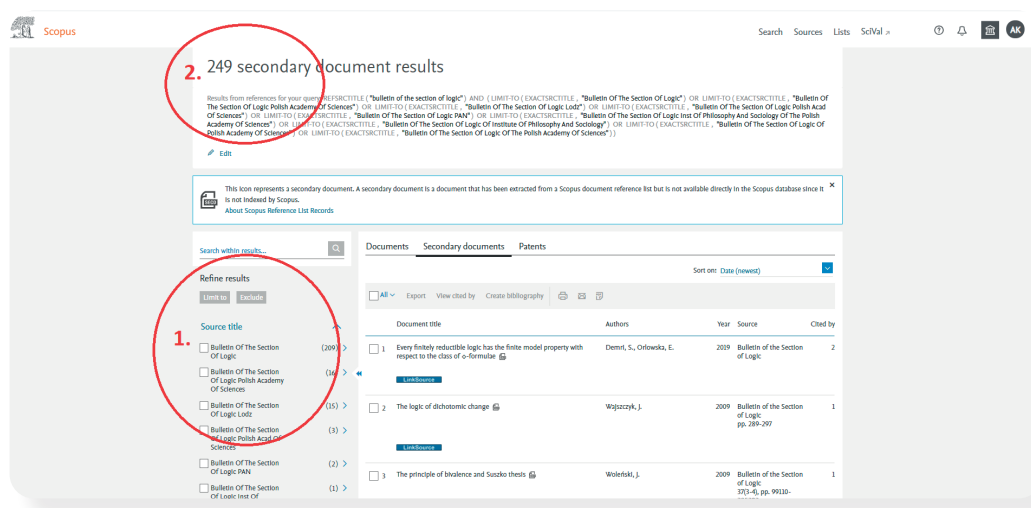
9.2. Wskaźniki bibliometryczne

Pomocne w ocenie jakości czasopisma są również tzw. wskaźniki bibliometryczne, wśród których najbardziej znanym jest Impact Factor.

Mianem bibliometrii określa się naukę wywodzącą się z badań naukometrycznych. Służy ona analizie piśmiennictwa naukowego, wykorzystując do tego celu metody matematyczne i statystyczne. Im wyższy dany wskaźnik bibliometryczny, tym wyższa ranga i prestiż czasopisma w danej dziedzinie.

Scopus: liczba cytowań

W Scopusie możemy sprawdzić liczbę cytowań czasopisma, również dla tytułów, które nie są indeksowane w bazie. Po zalogowaniu wybieramy opcję wyszukiwania zaawansowanego. W oknie wpisujemy formułę REFSRCTITLE („tytuł czasopisma”). Naciskamy przycisk „Search” i wybieramy zakładkę „Secondary documents”. W pasku po lewej stronie (1) wybieramy te rekordy, które faktycznie odnoszą się do interesującego nas tytułu. Informacja o liczbie cytowań w czasopismach indeksowanych w bazie Scopus pojawi się w lewym górnym rogu (2).

Rys. 6. Sprawdzanie liczby cytowań w bazie Scopus na przykładzie czasopisma „Bulletin of the Section of Logic”.

Scopus: CiteScore – wskaźnik nieznormalizowany

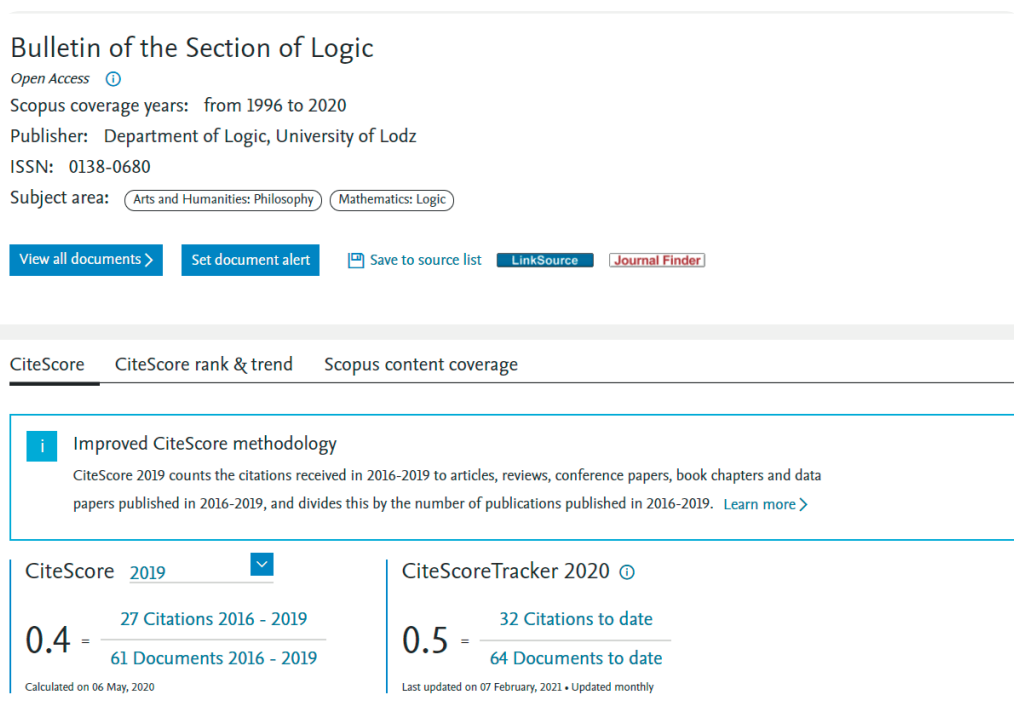
Jest to wskaźnik bibliometryczny odnoszący się do cytowalności czasopism i innych wydawnictw ciągłych zindeksowanych w Scopusie.

Sposób obliczania: CiteScore czasopisma za dany rok obliczany jest poprzez podzielenie liczby cytowań otrzymanych w ciągu ostatnich czterech lat (w tym również roku, dla którego wskaźnik jest wyliczany) przez całkowitą liczbę publikacji z tego czasopisma, które ukazały się w nim w ciągu tego samego czteroletniego okresu. CiteScore jest obliczany jednorazowo po zakończeniu danego roku i publikowany najczęściej w połowie roku następnego. Do śledzenia cytowalności w roku bieżącym służy aktualizowany co miesiąc wskaźnik **CiteScore Tracker**.

UWAGA! CiteScore jest wskaźnikiem nieznormalizowanym, co oznacza, że nie uwzględnia różnic pomiędzy dyscyplinami. Nie powinno się wykorzystywać go do porównywania czasopism z różnych dyscyplin.

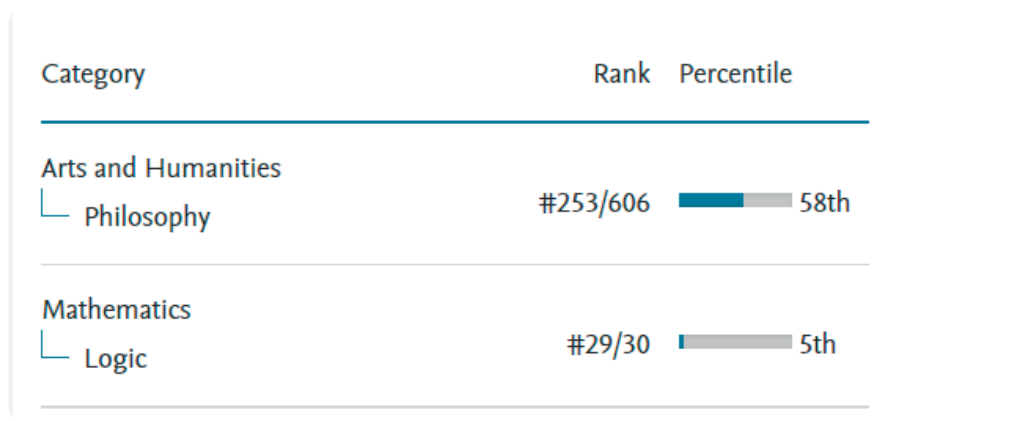
Jak sprawdzić CiteScore: w bazie Scopus, w profilu danego czasopisma

Wybieramy zakładkę Sources i na wyświetlonej tam liście czasopism indeksowanych w bazie odnajdujemy interesujący nas tytuł, albo odszukujemy go, korzystając z wyszukiwarki. Klikając w tytuł danego czasopisma, otrzymujemy szczegółowe informacje na jego temat.

Rys. 7. Sprawdzanie wskaźnika CiteScore na przykładzie czasopisma „Bulletin of the Section of Logic”.

Czasopisma indeksowane w Scopusie, na podstawie wskazanego przez ich wydawcę zakresu tematycznego oraz publikowanych w nich treści naukowych, są przyporządkowywane przez specjalistów do określonych kategorii. Podstawową klasyfikacją kategorii, której używa Scopus, jest All Science Journal Classification (ASJC). Przypisanie czasopisma do danej kategorii wykorzystywane jest m.in. do celów bibliometrycznych – wyliczenia wskaźnika **CiteScore Percentile**, obliczanego na podstawie CiteScore. Wskaźnik ten informuje o pozycji czasopisma na tle innych tytułów zaliczonych do tej samej kategorii naukowej. Jeśli czasopismo przypisane jest do więcej niż jednej kategorii, współczynnik CiteScore Percentile wyliczony jest dla każdej z nich. Przykładowo, jeśli czasopismo ma CiteScore Percentile 99%, jak np. „The Lancet” w kategorii medycyna ogólna, to znaczy, że znajduje się pośród 1% najlepszych czasopism z tej kategorii (notabene „The Lancet” zajmuje obecnie pierwsze miejsce wśród ponad 500 tytułów przypisanych do kategorii medycyna ogólna).

Rys. 8. Sprawdzanie wskaźnika CiteScore Percentile dla różnych dyscyplin na przykładzie czasopisma „Bulletin of the Section of Logic”.

Dowiedz się więcej:

- https://service.elsevier.com/app/answers/detail/a_id/30562/supporthub/scopus/

SCOPUS: SNIP (Source Normalized Impact Paper) – wskaźnik znormalizowany

SNIP wykorzystywany jest w bazie Scopus i służy pokazaniu wpływu cytowań publikacji z danego czasopisma w odniesieniu do ogólnej liczby cytowań w ramach konkretnej dziedziny wiedzy.

Sposób obliczania: przy wyliczeniu pod uwagę brane są tylko trzy typy dokumentów: artykuły naukowe (articles), artykuły przeglądowe (reviews) i materiały konferencyjne (conference papers) oraz cytowania w dokumentach tego rodzaju. Wskaźnik uzyskuje się, dzieląc liczbę cytowań z danego roku publikacji z trzech ostatnich lat (journal's impact per publication – IPP) przez wskaźnik DCP (database citation potential), który opiera się na średniej liczbie cytowań za ten sam trzyletni okres w danej kategorii. Podobnie jak w przypadku określania wskaźnika SJR i tutaj wartość pojedynczego cytatu nie jest jednakowa. Zależy ona od dyscypliny naukowej oraz kategorii tematycznej, do której czasopismo, z jakiego ten cytat pochodzi, zostało przez specjalistów przypisane w bazie Scopus (do klasyfikacji wykorzystuje się All Science Journal Classification – ASJC). Wartość cytatu jest wyższa w tych dyscyplinach, w których cytowania są mniej

prawdopodobne, i odwrotnie. To o tyle istotne, że nawet wysokiej jakości czasopisma artystyczne i humanistyczne mają zazwyczaj znacznie mniejszą liczbę cytowań niż np. czasopisma medyczne (przy wyliczeniach uwzględniane są długości list bibliograficznych publikowanych w czasopiśmie artykułów i, zasadniczo, im dłuższa lista referencyjna w cytującym artykule, tym niższą wartość mają cytowania pochodzące z tej publikacji). SJR oblicza się raz do roku.

Dzięki tej normalizacji, również w przypadku tego wskaźnika możliwe jest porównywanie ze sobą czasopism z różnych dziedzin i o różnej specyfice cytowań.

Jak sprawdzić SNIP: w bazie Scopus – w profilu danego czasopisma lub na stronie CWTS Journal Indicators (<https://www.journalindicators.com/indicators>)

Qualitative Sociology Review
Open Access
Scopus coverage years: from 2008 to 2020
Publisher: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego/Lodz University Press
ISSN: 1733-8077
Subject area: Social Sciences: General Social Sciences

View all documents > Set document alert Save to source list Source Homepage LinkSource Journal Finder

CiteScore 2019	0,6
SJR 2019	0,284
SNIP 2019	0,872

Rys. 9. Sprawdzanie wskaźnika SNIP w bazie Scopus na przykładzie czasopisma „Qualitative Sociology Review”.

Home Indicators Methodology Products Contact

Journal indicators

Select subject area
Main area: All main areas
Subarea: All subareas

Select sources and sort order
Search for: Qualitative Sociology Review
 Title ISSN Publisher
Order by: SNIP (source normalized impact per publica
 Show stability intervals

Advanced parameters
Year: 2019
Source type: All source types
Minimum number of publications: 50

1 source matching the selection criteria has been found.

	Title	P	SNIP	Stability interval
1	Qualitative Sociology Review	89	0.87	

Rys. 10. Sprawdzanie wskaźnika SNIP na stronie CWTS Journal Indicators na przykładzie czasopisma „Qualitative Sociology Review”.

Dowiedz się więcej:

- <https://blog.scopus.com/posts/journal-metrics-in-scopus-source-normalized-impact-per-paper-snip>
- <https://www.journalindicators.com>

SJR (SCImago Journal Rank) – wskaźnik znormalizowany

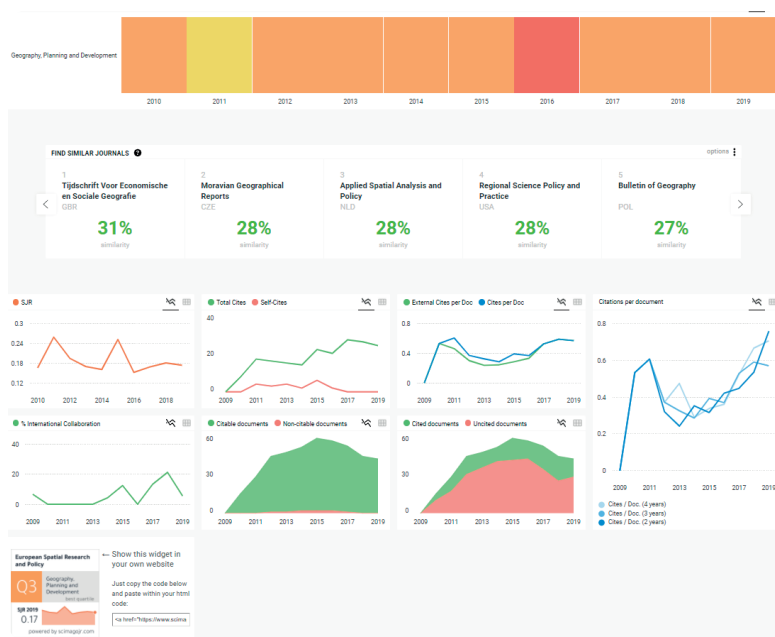
Wskaźnik SCImago Journal Rank (SJR) mierzy prestiż czasopisma, czyli jego naukowy wpływ, opierając się zarówno na liczbie cytowań, jak i na wadze i prestiżu źródeł, z których cytowania te pochodzą. Wyliczenia te przeprowadzane są w oparciu o dane dostarczane przez bazę Scopus, a więc dotyczą wyłącznie czasopism w niej indeksowanych.

Sposób obliczania: wskaźnik SJR czasopisma wylicza się, dzieląc średnią liczbę cytowań z ostatnich trzech lat przez liczbę dokumentów zindeksowanych w tym samym trzyletnim okresie. Wartość tych cytowań nie jest jednak jednakowa, ale zależy od wskaźnika SJR czasopism, z których one pochodzą – im więcej cytowań z czasopism o wysokim wskaźniku SJR, tym SJR tytułu, dla którego jest on wyliczany, będzie wyższy. Przy obliczaniu SJR znaczenie ma także częstotliwość cytowania w danej kategorii naukowej (tutaj również stosuje się klasyfikację All Science Journal Classification – ASJC). Jej wzrost pociąga za sobą spadek wartości poszczególnych cytowań. Dzięki tej normalizacji można porównywać ze sobą tytuły z różnych kategorii i o różnej specyfice cytowań. SJR obliczany jest raz w roku.

Jak sprawdzić SJR: można to zrobić na dwa sposoby – w serwisie SCImago, w którym każde czasopismo indeksowane w bazie Scopus posiada swój profil, oraz w samym Scopusie, w profilu danego czasopisma

UWAGA! w serwisie SCImago znajdują się także inne informacje dotyczące czasopism, jak np. wartość H-index, średnie liczby cytowań z poszczególnych lat, stosunek dokumentów cytowanych do niecytowanych czy wskaźnik stopnia współpracy międzynarodowej. Ponadto serwis prezentuje rankingi czasopism oraz narzędzie umożliwiające wizualne prezentowanie danych ich dotyczących.

Rys. 11. Półrocznik „European Spatial Research and Policy” w serwisie Scimago.

Rys. 12. Półrocznik „European Spatial Research and Policy” w bazie Scopus.

Dowiedz się więcej:

- <https://www.scimagojr.com>
- <https://blog.scopus.com/posts/journal-metrics-in-scopus-scimago-journal-rank-sjr>
- <https://konstytucjadlanauki.gov.pl/content/uploads/2018/11/rozporzadzenie-w-sprawie-sporzadzania-wykazw-wydawnictw-monografii-naukowych-oraz-czasopism-naukowych-i-recenzowanych-materiaw.pdf> (Uzasadnienie, s. 17–18)

Journal Impact Factor (JIF) – wskaźnik nieznormalizowany

Najczęściej stosowaną miarą jakości czasopism jest Journal Impact Factor (pol. wskaźnik oddziaływania/współczynnik wpływu/indeks cytowań), który określa ich cytowalność. Jest on obliczany jednorazowo po zakończeniu danego roku dla czasopism uwzględnionych w Journal Citation Reports (JCR), które obecnie należy do firmy Clarivate Analytics.

Sposób obliczania: JIF dla danego roku wylicza się, dzieląc aktualną liczbę cytowań publikacji, które ukazały się w dwóch poprzednich latach, przez liczbę wszystkich publikacji z tego samego dwuletniego okresu. Pod uwagę brane są jedynie publikacje recenzowane, a więc artykuły oraz artykuły przeglądowe (innych typów dokumentów, takich jak noty edytorskie czy listy do redakcji, nie uwzględnia się). Cytowania mogą pochodzić wyłącznie z czasopism i doniesień konferencyjnych indeksowanych w Web of Science Core Collection. Począwszy od 2018 r., uwzględnia się również cytowania z książek indeksowanych w bazie Book Citation Index (Science oraz Social Sciences & Humanities).

$$\text{Wzór na Impact Factor: } JIF_{(2020)} = C_{(2018-2019)} / A_{(2018-2019)}$$

C – całkowita liczba cytowań artykułów opublikowanych w latach 2018–2019

A – liczba wszystkich artykułów opublikowanych w latach 2018–2019

Współczynnik wpływu odnosi się do określonego okresu, można go więc obliczyć dla dowolnego przedziału czasowego. Na przykład Journal Citation Reports podaje również **Five-year Journal Impact Factor**. Metoda jego wyliczania jest taka sama jak w przypadku Journal Impact Factor, ale pod uwagę bierze się okres ostatnich pięciu lat.

Uwaga 1: Ze względu na to, że JIF jest wskaźnikiem nieznormalizowanym i nie bierze pod uwagę różnic pomiędzy dyscyplinami (średnia liczba cytowanych publikacji w jednym artykule, częstotliwość publikowania itd.) nie powinno się wykorzystywać go do porównywania czasopism z różnych dyscypliny.

Uwaga 2: Trafność JIF jako wskaźnika jakości czasopisma bywa często kwestionowana. Powodem tego jest między innymi to, że:

- czasopisma nie są uwzględniane w Journal Citation Reports w sposób regularny i jedynie niewielki ich odsetek jest wydawany w języku innym niż angielski;
- nie da się za pomocą JIF w sposób rzetelny porównywać czasopism należących do różnych kategorii;
- niektórzy wydawcy zachęcają autorów do cytowania artykułów z czasopisma, w którym publikują, sztucznie podwyższając w ten sposób jego JIF;
- przy wyliczaniu JIF pod uwagę brane są autocytowania, z kolei nie wyklucza się cytowań negatywnych;
- JIF może się zmieniać każdego roku;
- nie bierze się pod uwagę faktu, że niektóre artykuły mogą być cytowane dopiero lata po ich opublikowaniu.

Jak sprawdzić Journal Impact Factor: na stronie Journal Citation Reports

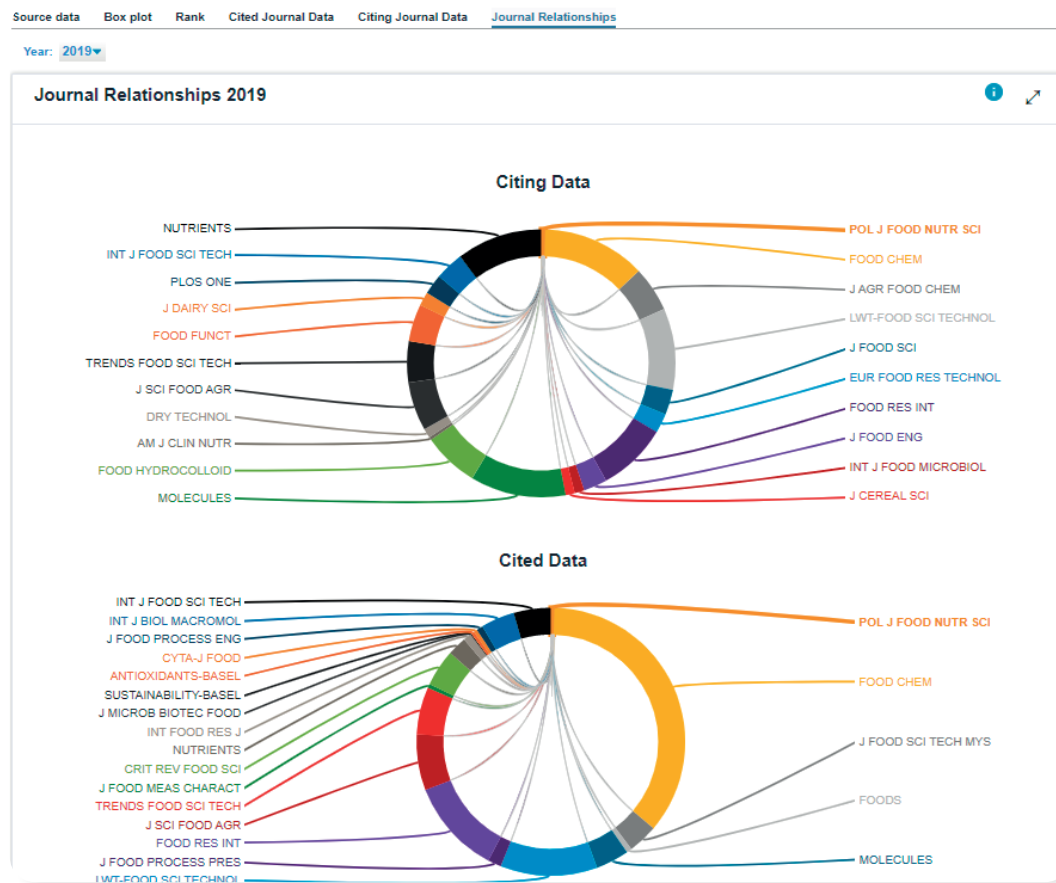
Rys. 13. „Polish Journal of Food and Nutrition Sciences” (wyd.: Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN w Olsztynie) na stronie Journal Citation Reports (www.jcr.clarivate.com).

Na stronie tej można sprawdzić JIF czasopisma nie tylko dla ostatniego roku, dla którego da się go wyliczyć, ale także prześledzić zmiany, jakim podlegał wskaźnik na przestrzeni kilku ostatnich lat. W tym celu należy kliknąć w przycisk „All years”.

Year	Total Cites	Journal Impact Factor	Impact Factor without Journal Self Cites	5 Year Impact Factor	Immediacy Index	Citable Items	% Articles in Citable Items	Average JIF Percentile
✓2019	1,057	1.986	1.917	2.398	0.333	36	88.89	47.122
2018	889	1.514	1.431	1.899	0.333	36	97.22	39.630
2017	838	1.697	1.606	1.760	0.361	36	91.67	47.744
2016	613	1.276	1.138	n/a	0.083	36	86.11	44.231
2015	548	0.679	0.625	n/a	0.267	30	90.00	22.000
2014	411	0.643	0.518	n/a	0.036	28	82.14	23.171

Rys. 14. Zmiany wskaźnika IF w latach 2014–2019 na przykładzie czasopisma „Polish Journal of Food and Nutrition Sciences”.

Więcej informacji o czasopiśmie można uzyskać dzięki poszczególnym zakładkom na stronie: Source data, Box plot, Rank, Cited Journal Data, Citing Journal Data i Journal Relationships. I tak np. zakładka Rank umożliwia sprawdzenie pozycji czasopisma w danej kategorii naukowej, a Journal Relationships przedstawia wizualizację relacji danych dotyczących cytowań zachodzących między nim a dwudziestoma innymi najpopularniejszymi czasopismami w jego sieci.

Rys. 15. Journal Relationships na przykładzie czasopisma „Polish Journal of Food and Nutrition Sciences”.

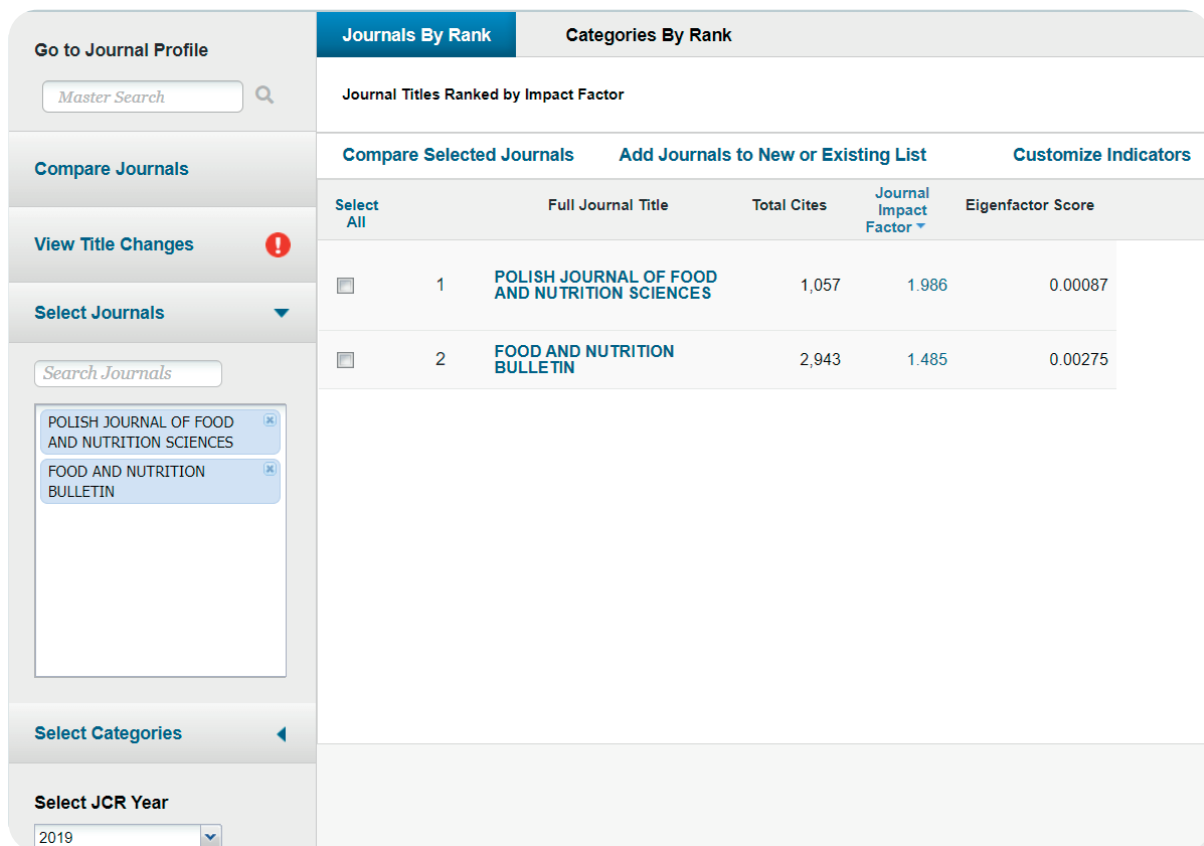
Z uwagi na to, że Journal Impact Factor sam w sobie niewiele może nam powiedzieć, najlepiej sprawdzać wskaźnik interesującego nas czasopisma, porównując je z innymi czasopismami z tej samej kategorii. W tym celu na stronie głównej Journal Citation Reports należy kliknąć w „Browse by Category”. Gdy w górnym pasku podstrony, na którą wtedy przejdziemy, klikniemy „Journals by Rank”, pojawi się lista czasopism, którą możemy uporządkować m.in. według wartości ich wskaźnika JIF.

The screenshot shows the 'Journals By Rank' tab in the Journal Citation Reports interface. On the left, there is a sidebar with options like 'Go to Journal Profile', 'Compare Journals', 'View Title Changes', 'Select Journals', 'Select Categories', 'Select JCR Year' (set to 2019), 'Select Edition' (SCIE and SSCI checked), 'Open Access', and 'Category Schema' (Web of Science). The main area displays a table titled 'Journal Titles Ranked by Impact Factor' with the following data:

		Full Journal Title	Total Cites	Journal Impact Factor	Eigenfactor Score
☐	1	CA-A CANCER JOURNAL FOR CLINICIANS	39,917	292.278	0.09358
☐	2	NEW ENGLAND JOURNAL OF MEDICINE	347,450	74.699	0.66180
☐	3	Nature Reviews Materials	12,657	71.189	0.05288
☐	4	NATURE REVIEWS DRUG DISCOVERY	33,156	64.797	0.04921
☐	5	LANCET	256,200	60.390	0.43787
☐	6	NATURE REVIEWS MOLECULAR CELL BIOLOGY	46,309	55.470	0.08233
☐	7	Nature Reviews Clinical Oncology	12,384	53.276	0.03602

Rys. 16. Układ od najwyższej do najniższej wartości wskaźnika JIF dla wszystkich czasopism uwzględnionych w Journal Citation Reports.

Jeśli chcemy w ten sposób zestawić obok siebie jedynie kilka interesujących nas czasopism, w pasku po lewej stronie wpisujemy ich tytuły i klikamy w nie tak, by pojawiły się na znajdującej się poniżej pola wyszukiwania liście. Następnie, niżej, wybieramy rok, dla którego ma być sporządzone zestawienie i u dołu paska bocznego klikamy przycisk „Submit”. Wybrane tytuły pojawiają się w oknie głównym, jeden pod drugim, wraz ze swoimi wskaźnikami – JIF oraz Eigenfactor (o którym poniżej):

Journals By Rank		Categories By Rank			
Journal Titles Ranked by Impact Factor					
Compare Selected Journals		Add Journals to New or Existing List		Customize Indicators	
Select All		Full Journal Title	Total Cites	Journal Impact Factor	Eigenfactor Score
☐	1	POLISH JOURNAL OF FOOD AND NUTRITION SCIENCES	1,057	1.986	0.00087
☐	2	FOOD AND NUTRITION BULLETIN	2,943	1.485	0.00275

Rys. 17. Zestawienie wybranych tytułów w Journal Citation Reports.

Dowiedz się więcej:

- <https://clarivate.com/webofsciencegroup/essays/impact-factor/>

Eigenfactor – wskaźnik znormalizowany

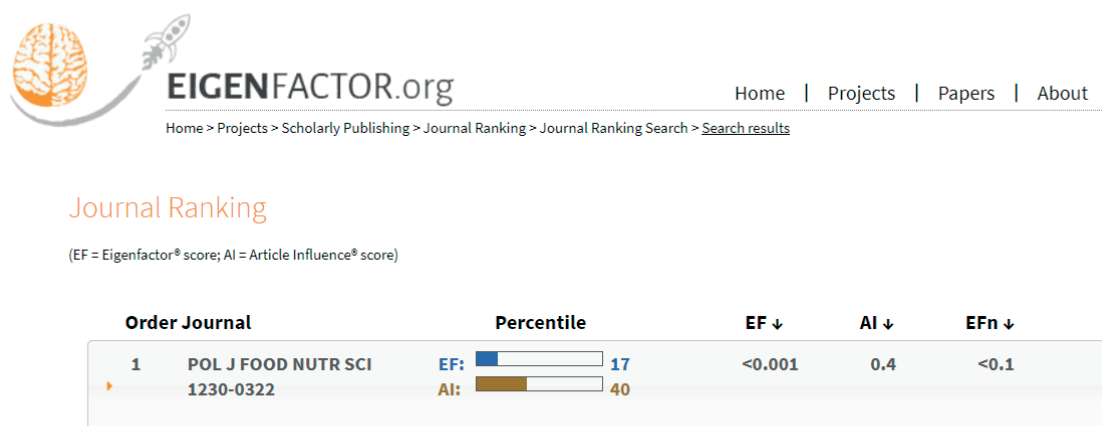
Wylizanie wskaźnika Eigenfactor dokonywane jest w oparciu o liczbę cytowań, które nie są traktowane równorzędnie. Te pochodzące z wysoko ocenianych czasopism otrzymują większą wartość niż te z czasopism o niskim rankingu. Zatem, im większy prestiż czasopisma, tym większy jego wpływ na podwyższenie wskaźnika.

UWAGA! Eigenfactor jest uznawany za wskaźnik bardziej stabilny niż Journal Impact Factor, który poszczególne cytowania traktuje jednakowo.

Istotne jest również to, że przy wyliczeniach bierze się pod uwagę cytaty otrzymywane w ciągu pięciu, a nie jedynie dwóch lat. Dzięki temu można uniknąć wyciągania niewłaściwych wniosków dotyczących czasopism z tych obszarów badawczych, w których cytawalność artykułów jest dość niska. Dane do wyliczeń pochodzą z Journal Citation Reports.

Jak sprawdzić Eigenfactor:

na stronie internetowej <http://www.eigenfactor.org/projects/journalRank/journalsearch.php> lub na profilach czasopism w Journal Citation Reports (w zakładce Source data)

Rys. 18. „Polish Journal of Food and Nutrition Sciences” na stronie <http://www.eigenfactor.org>

Source data   Box plot   Rank   Cited Journal Data   Citing Journal Data   Journal Relationships

Journal source data 2019

	Articles	Reviews	Combined(C)	Other(O)	Percentage(C/(C+O))
Number in JCR Year 2019 (A)	32	4	36	n/a	100%
Number of References (B)	1,394	463	1,857	n/a	100%
Ratio (B/A)	43.6	115.8	51.6	n/a	

Key Indicators 2019

IMPACT METRICS		INFLUENCE METRICS		SOURCE METRICS	
Total Cites	1,057 ✓Trend	Eigenfactor Score	0.00087 Trend	Citable Items	36 Trend
Journal Impact Factor	1.986 Trend	Article Influence Score	0.417 Trend	% Articles in Citable Items	88.89 Trend
5 Year Impact Factor	2.398 Trend	Normalized Eigenfactor	0.10679 Trend	Average JIF Percentile	47.122 Trend
Immediacy Index	0.333 Trend			Cited Half-Life	8.6 Trend
Impact Factor without Journal Self Cites	1.917 Trend			Citing Half-Life	8.2 Trend

Rys. 19. „Polish Journal of Food and Nutrition Sciences” w Journal Citation Reports.

Dowiedz się więcej:

- <http://www.eigenfactor.org>

10. Drapieżne czasopisma/drapieżni wydawcy (predatory journals/publishers)

Czasopismo drapieżne to czasopismo publikujące treści naukowe po to, aby czerpać z tego korzyści finansowe, pobierając opłaty od autorów (tzw. Article Processing Charges – APCs). W celu maksymalizacji zysków, wydawcy takich czasopism publikują wszystkie zgłaszane do nich teksty, często wątpliwej jakości naukowej, nie poddając ich należytemu procesowi recenzji i edycji, nakładając w zamian wygórowane ceny za swoje usługi. Proceder ten jest nietyczny i przyczynia się do obniżenia standardów naukowych. Co więcej, raz opublikowane teksty prezentujące błędne wyniki badań są trudne do usunięcia z obiegu naukowego i mogą w nim funkcjonować latami,

cytowane przez kolejnych badaczy, tym samym przyczyniając się do podważania pokładanego w nauce zaufania (największe, bo dosłowne niebezpieczeństwo niesie to oczywiście w naukach medycznych).

UWAGA! Nie każde czasopismo, które pobiera opłaty związane z opublikowaniem artykułu, jest czasopismem drapieżnym.

Dowodem na to, że czasopismo drapieżne jest w stanie opublikować każdy zgłoszony do niego tekst, a zatem nie poddaje manuskryptów rzetelnemu procesowi recenzji, może być artykuł zatytułowany *What's the Deal with Birds?* Został on opublikowany w czasopiśmie „Scientific Journal of Research and Reviews” (DOI: 10.33552/SJRR.2020.02.000540). Co ciekawe, data jego zgłoszenia to 25 marca 2020, a data publikacji to już 1 kwietnia tego samego roku.

W artykule poruszana jest m.in. kwestia korelacji między wyglądem ptaków a ich „dziwnością” (Correlations between bird appearance and weirdness). Abstrakt brzmi:

Many people wonder: what's the deal with birds? This is a common query. Birds are pretty weird. I mean, they have feathers. WTF? Most other animals don't have feathers. To investigate this issue, I looked at some birds. I looked at a woodpecker, a parrot, and a penguin. They were all pretty weird! In conclusion, we may never know the deal with birds, but further study is warranted,

a autor, Daniel T. Baldassarre, składa podziękowanie Wielkiemu Ptakowi z Ulicy Sezamkowej za komentarze do manuskryptu.

Tekst został zgłoszony w ramach eksperymentu mającego pokazać sposób funkcjonowania czasopism drapieżnych.

Więcej na: <https://www.audubon.org/news/whats-deal-birds-new-paper-asks-while-making-point>

Podobny eksperyment, którego celem było obnażenie nieuczciwych procedurów naukowych, przeprowadzili polscy badacze.

Więcej na ten temat w:

P. Sorokowski, E. Kulczycki, A. Sorokowska, K. Pisanski, *Predatory journals recruit fake editor*, „Nature” 2017, 543, s. 481–483.

Czasopisma drapieżne polują na tych, którzy są zdesperowani, by opublikować swój tekst lub nie do końca zdają sobie sprawę z tego, na czym polega rzetelnie przeprowadzony proces wydawniczy. Bez względu na to, czy dokonali świadomego wyboru, czy też dali się oszukać fałszywą obietnicą uzyskania fachowej oceny swojej pracy naukowej (nie mogą mieć przecież pewności, czy recenzenci ocenili ją uczciwie i czy rzeczywiście reprezentuje ona odpowiednio wysoki poziom, by zasłużyć na wydanie), w dłuższej perspektywie tracą na takiej publikacji.

Istnieje kilka powodów, dla których należy wystrzegać się drapieżnych czasopism.

Po pierwsze, ekspresowe tempo recenzji i redakcji, jakim podlegają zgłaszane do nich teksty, sprawia, że ich poziom jest bardzo niski. Pociąga to za sobą spadek prestiżu i podważa wiarygodność naukowca, który na liście swoich publikacji ma te wydane w drapieżnych czasopismach, i to bez względu na to, jak wysoka jest faktyczna jakość jego pisanie.

Po drugie, opublikowanie tekstu w tego typu czasopiśmie powoduje, że nie można go zgłosić ponownie do innego, renomowanego tytułu, gdyż nie przyjmuje się tekstów już raz opublikowanych. Tym samym publikacja „wypada” z obiegu naukowego bądź jest w nim postrzegana jako słaba merytorycznie.

Wreszcie należy liczyć się z tym, że wydawcy czasopism drapieżnych nie dbają o rozpowszechnianie ich w świecie nauki, więc szanse na to, by z pochodzącą z nich publikacją dotrzeć do szerokiego grona odbiorców są ograniczone.

Niestety, nie zawsze da się w łatwy sposób ustalić, czy czasopismo należy do grona czasopism drapieżnych – granice między tym, co wartościowe, a tym, co ma na celu żerowanie na uprawianiu nauki, często się zacierają. Dzieje się tak dlatego, że wydawcom zależy na jak najlepszym ukryciu swoich nieuczciwych zamiarów. Ogłoszone w lutym 2021 r. dane ujawniają, że problem z właściwą

weryfikacją czasopism mają nawet twórcy renomowanych baz bibliograficznych, takich jak Scopus. Okazało się bowiem, że w bazie tej indeksowanych było ponad 300 tytułów czasopism, których redakcje stosowały wątpliwe pod względem etycznym praktyki wydawnicze. Łączna liczba artykułów opublikowanych w tych czasopismach w latach 2015–2017 przekroczyła 160 tysięcy, dając około 2,8% całej zawartości bazy Scopus z tego samego okresu (źródło: V. Macháček, M. Srholec, *Predatory Publishing in Scopus: Evidence on Cross-country Differences*, „Scientometrics” 2021, <https://doi.org/10.1007/s11192-020-03852-4>). Zrodziło to słuszne pytanie o to, w jak dużym stopniu złej jakości badania psują literaturę naukową i wprowadzają innych badaczy w błąd (patrz: <https://www.nature.com/articles/d41586-021-00239-0>).

W przedstawionym przypadku Scopus zareagował, zaprzestając indeksowania nowych artykułów pochodzących z tych czasopism, choć ich archiwalne numery nadal znajdują się w bazie. Niestety, drapieżne czasopisma ciągle zmieniają tytuły i wydawców, a ich liczna nieustannie rośnie.

Skoro zatem, jak się okazało, nawet obecność czasopisma w bazie takiej jak Scopus nie musi stanowić gwarancji jego wysokiej jakości, by nie dać się oszukać, trzeba mieć świadomość, jakimi cechami charakteryzują się czasopisma drapieżne. **Głównymi z nich są:**

- **Fałszywe lub wprowadzające w błąd informacje pochodzące od wydawcy**

Wydawcy czasopism drapieżnych starają się stworzyć wrażenie rzetelności, zamieszczając na stronach internetowych bądź w mailach, które kierują do potencjalnych autorów, niedopowiedzenia lub wręcz nieprawdziwe informacje na swój temat. I tak podane wskaźniki Impact Factor czasopisma są często zawyżone, a bazy danych, w których czasopismo jest indeksowane, prezentują wątpliwą jakość bądź wręcz fałszywa jest informacja o indeksowaniu tytułu w bazach prestiżowych.

To samo dotyczyć może członkostwa w stowarzyszeniach branżowych. Informacje o zespole redakcyjnym są niepełne (brak np. afiliacji), a w skrajnych przypadkach nie znajdziemy nawet listy nazwisk redaktorów i ich danych kontaktowych.

Wreszcie, opis przebiegu procesu redakcyjnego, zwłaszcza procedury recenzowania zgłaszanych manuskryptów, stwarza jedynie pozory profesjonalizmu. Często zdarza się, że już sam sposób

podania informacji na stronie czy w mailu budzi zastrzeżenia. Dzieje się tak, gdy prezentowane treści są niespójne, napisane potocznym językiem bądź zawierają błędy ortograficzne i gramatyczne, a sama strona internetowa lub wiadomość mailowa nie wygląda profesjonalnie.

- **Brak transparentności praktyk redakcyjnych i wydawniczych**

W przypadku dobrych czasopism nie ma większych problemów z szybkim i samodzielnym dotarciem do tego typu informacji – zamieszczone są na stronie internetowej czasopisma, opisane szczegółowo i bez żadnych niedopowiedzeń, koniecznie także w języku angielskim. Zdarzyć się jednak może, że teoria odbiega od praktyki. Wtedy podejrzenie powinno budzić przede wszystkim deklarowanie przez twórców czasopisma niezwykle krótkiego czasu, jaki ma upłynąć od momentu zgłoszenia tekstu do jego wydania (nawet do dwóch tygodni), przy jednoczesnej gwarancji zapewnienia rzetelnego przebiegu procedury redakcyjnej. To właśnie owo ekspresowe tempo publikacji jest podstawowym „wabikiem” na autorów, z drugiej jednak strony również ono pozwala najszybciej zidentyfikować czasopismo, z którym lepiej nie mieć do czynienia.

Niestety, informacje dotyczące opłat za publikację, jakimi obciążony zostanie autor, są bardzo często zatajane. Nie ma o nich mowy w mailu zawierającym zaproszenie do publikacji, trudno odnaleźć je na stronie internetowej czasopisma, ale pojawiają się w postaci faktury już po akceptacji tekstu do druku.

- **Agresywne nagabywanie autorów**

Często spotykaną praktyką stosowaną przez dobre czasopisma naukowe jest wysyłanie do potencjalnych autorów maili zawierających zaproszenie do publikacji – Call for Papers. Jeśli jednak tego typu wiadomości przybierają formę uporczywego nękania, istnieje podejrzenie, że pochodzą od drapieżnych wydawców. Nie tylko częstotliwość otrzymywania takiej korespondencji, ale i jej treść może stanowić wskazówkę co do intencji nadawcy. Tym, co powinno budzić podejrzenie, jest zamieszczenie w jednym mailu zbiorczej listy czasopism, z których większość swoim zakresem tematycznym odbiega od zainteresowań badawczych osoby, do której zaproszenie zostało skierowane. Takie „hurtowe” Call for Papers bywa niekiedy poszerzone o propozycję współpracy w charakterze członka redakcji czy recenzenta bądź zaproszenie do udziału w konferencji.

I odwrotnie, maile wysyłane przez twórców drapieżnych czasopism mogą być spersonalizowane i to do tego stopnia, że wspominają o dotychczasowych naukowych dokonaniach adresata i przybierają wobec niego pochlebny ton. Jednocześnie informują go o tym, że czasopismo pilnie potrzebuje do nadchodzącego numeru tekstów, które wiążą się z jego zainteresowaniami naukowymi.

Przykładowe wycinki pochodzące z tego typu maili można śledzić *tutaj*.

Oprócz przedstawionych wyżej cech charakteryzujących drapieżne czasopisma, w identyfikacji tego typu tytułów pomocne mogą się okazać również zamieszczane w Internecie i ciągle aktualizowane listy, których przykłady podajemy poniżej.

Listy drapieżnych czasopism i wydawców:

- <https://www.riotu-lab.org/ric/predatory.php>
- <https://scholarlyoa.com/list-of-standalone-journals/> (zasady tworzenia, tzw. Lista Bealla: <https://scholarlyoa.com/criteria-for-determining-predatory-open-access-publishers-2nd-edition/>)
- <https://beallist.net>

Obok czasopism drapieżnych istnieją również tzw. **ukradzione czasopisma** (*hijacked journals*). Pojęcie to odnosi się do czasopism, które tworzą fałszywe strony internetowe, kopiując na nich wszelkie elementy realnych witryn istniejących tytułów po to, by się pod nie podszywać. Za szybką publikację zgłaszanych tekstów żądają opłaty, po uiszczeniu której kontakt z wydawcą się urywa, a tekst nie jest publikowany.

Problem drapieżnych czasopism, niestety, narasta z każdym rokiem. Oddolne inicjatywy, jak choćby wymieniona wyżej tzw. lista Bealla, publikowana systematycznie od 2012 r. przez amerykańskiego bibliotekarza Jeffreya Bealla na jego blogu Scholarly Open Access i zamknięta w 2017 r. z uwagi na groźby i pozwy sądowe ze strony poszczególnych wydawców, nie przynoszą trwałych rezultatów. Potrzebne są systemowe rozwiązania, zainicjowane już przez niektóre rządy lub organizacje (np. w 2018 r. COPE zorganizowało forum poświęcone drapieżnym czasopismom,

którego celem było zbadanie tego problemu i znalezienie sposobów na jego rozwiązanie). Ciekawą – anonimową – inicjatywą jest strona internetowa *Predatory Publishing*, której autorzy mają na celu walkę z czasopismami drapieżnymi poprzez uświadamianie środowisku naukowemu problemu ich funkcjonowania na rynku wydawniczym. Ponadto oferują oni narzędzie do sprawdzenia za pomocą numeru ISSN, którym posługuje się wydawca, czy dany tytuł rzeczywiście zarejestrowany jest nie tylko jako jego posiadacz, ale także jako członek Committee on Publications Ethics (COPE) i Directory of Open Access Journals (DOAJ) – dostępne pod adresem: <https://predatory-publishing.com/ISSNCheck/?issn=1234-5678> (wystarczy po znaku „=” w polu adresu wpisać numer, który chcemy sprawdzić). Anonimowość twórców tej strony, jak sami wyjaśniają, została podyktowana przykrymi doświadczeniami Jeffrey'a Bealla.

Co istotne, za potrzebą wyeliminowania czasopism drapieżnych stoi nie tylko troska o rzetelność badań naukowych, ale i względy finansowe. Ogromne środki pochodzące z publicznych pieniędzy przeznaczanych na naukę trafiają dziś w postaci opłat publikacyjnych w ręce drapieżnych wydawców, gdy tymczasem mogłyby zostać spożytkowane, z korzyścią dla nas wszystkich, na naprawdę rzetelnie przeprowadzone badania.

Pamiętajmy, że powyższe przestrogi dotyczą nie tylko naukowców, którzy dokonują wyboru czasopisma do publikacji wyników swoich badań. Również ewentualni recenzenci powinni być na nie wyczuleni i odmawiać recenzowania manuskryptów, jeśli te napływają od redakcji czasopism, które można podejrzewać o uprawianie tych niecznych procederów.

Dowiedz się więcej:

- COPE: *Predatory publishing*, <https://doi.org/10.24318/cope.2019.3.6>
- <https://theconversation.com/vanity-and-predatory-academic-publishers-are-corrupting-the-pursuit-of-knowledge-45490>

III. Zgłoszenie tekstu do publikacji

1. Nie tylko artykuł, czyli przygotowanie metadanych i informacji dodatkowych

Gdy decyzja o wyborze czasopisma zapadła, czas przystąpić do zgłoszenia. Prężnie działające redakcje, które otrzymują wiele propozycji, chętnie korzystają z narzędzi ułatwiających zarządzanie procesem wydawniczym, czyli platform publikacyjnych.

Aby usprawnić proces aplikacji, warto oprócz artykułu przygotować również zestaw najczęściej wymaganych metadanych: dziedziny/dyscypliny zgodne z klasyfikacją, jaką postępuje się redakcja, abstrakt, słowa kluczowe, ORCID i afiliację.

1.1. Dziedzina/dyscyplina

W świecie nauki istnieją rozmaite sposoby klasyfikowania różnych obszarów wiedzy. Dostępne systematyki, listy dziedzin i dyscyplin służą właściwemu opisowi publikacji.

Oto wybrane klasyfikacje, do których najczęściej odwołują się wydawcy:

- ASJC – All Science Journal Classification, klasyfikacja obszarów tematycznych stosowana w bazie Scopus
- BISAC – Book Industry Standards and Communications
- *Digital Commons* – sieć platform publikacyjnych bepress-Elsevier, do której należy *University of Lodz Research Online*
- JEL – klasyfikacja American Economy Association stosowana w czasopismach z zakresu nauk ekonomicznych
- MSC – Mathematics Subject Classification
- OECD – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych

1.2. Abstrakt

Najczęstszym błędem dotyczącym abstraktu jest... zastąpienie go fragmentem tekstu pochodzącym ze wstępu do danej publikacji. W efekcie niejednokrotnie skutkuje to kolejnym błędem – abstrakt jest zbyt długi (zdarzają się abstrakty na pół strony, a to stanowczo za dużo). Opisy poszczególnych partii artykułu są wówczas zbyt szczegółowe, podczas gdy od dobrze napisanego abstraktu wymaga się po prostu, by w sposób syntetyczny przedstawiał analizowany problem i jego kontekst.

UWAGA! Abstrakt powinien informować o celu badawczym, metodyce prowadzonych badań i wnioskach z nich płynących. Cała ta treść ma się zmieścić w 6–7 zdaniach – pamiętajmy o tym, że nie ma tutaj miejsca na zdradzanie szczegółów pracy. Abstrakt musi zawierać najważniejsze pojęcia niezbędne do wyszukania artykułu wśród tysięcy innych, dlatego też dobrze jest umieścić w nim słowa kluczowe i najważniejsze fragmenty tytułu. Często zdarza się, że redakcje prestiżowych czasopism informują potencjalnych autorów o formie, w jakiej powinien zostać skonstruowany abstrakt dołączony do zgłaszanego tekstu lub przynajmniej o maksymalnej liczbie słów, jaka może się w nim znaleźć.

Abstrakt stanowi wizytówkę naszego tekstu, dlatego należy zadbać również o jego poprawność językową, czyli wyeliminować z niego wszelkie błędy ortograficzne (szczególnie w obcych nazwiskach i nazwach), interpunkcyjne, stylistyczne, a także powtórzenia.

1.3. Bibliografia

W Polsce zasady sporządzania przypisów i bibliografii reguluje opublikowana w 2012 r. norma PN-ISO 690: 2012 Informacja i dokumentacja. Wytyczne opracowania pracy naukowej.

Dobrze przygotowana bibliografia to przed wszystkim bibliografia **kompletna**, a więc obejmująca wszystkie cytowane w tekście prace, oraz ujednoczona pod względem stylu zapisów.

Powinna ukazywać pełne spektrum badanego problemu, ma być zatem aktualna i obejmować również najnowsze publikacje dotyczące przedmiotu podjętych badań. W monografii zbiorowej musi być oddzielna dla każdego rozdziału.

Najczęściej spotykane błędy w bibliografii to:

- niekompletność (brak wszystkich prac cytowanych w przypisach i w podpisach pod ilustracjami);
- brak konsekwencji w formie zapisów bibliograficznych (np. w wyniku przeklepania ich z innych publikacji);
- brak uporządkowania zapisów (właściwa kolejność alfabetyczna, podział na źródła i literaturę);
- brak zgodności między formą zapisów stosowanych w bibliografii i w przypisach;
- brak konsekwencji w zapisywaniu nazw wydawnictw;
- niepełne źródła: brak tłumacza, nazwy wydawnictwa, numerów stron rozdziałów/artykułów;
- błędy w nazwiskach i imionach autorów cytowanych prac (przekręcanie nazwisk, mylenie imion, brak umlautów i akcentów);
- błędy w tytułach cytowanych prac;
- pomijanie podtytułów cytowanych prac;
- nieaktywne lub urwane linki do cytowanych stron internetowych;
- brak dat dostępu do stron internetowych;
- podawanie redaktora jako autora opracowania;
- omyłkowa konstrukcja zapisu artykułu z czasopisma (najpierw numer i tom, a następnie rok);
- błędne stosowanie „[w:]” w opisach bibliograficznych artykułów z czasopism;
- używanie w zestawieniu bibliograficznym skrótów typu idem, ibidem, tenże, tamże, tegoż, tejże.

Przy okazji warto również pamiętać o tym, by:

- sprawdzać aktualność informacji zawartych na cytowanych stronach internetowych;
- nie stosować jednocześnie przypisów dolnych i przypisów harwardzkich;
- unikać rozbieżności w stosowaniu w przypisach polskich i łacińskich skrótów typu idem, ibidem, tenże, tamże itd.;
- nie stosować w przypisach jednocześnie początku tytułu oraz skrótu op. cit./dz. cyt.;
- nie cytować w tekście prac/wypowiedzi innych autorów bez podawania źródła tego cytowania;
- pozycje bibliograficzne zapisywać łączką – to wymóg bazy Scopus;
- nie stosować w bibliografii wersalików i kapitalików;
- nie stosować znaczków „<>” dla wyróżnienia stron internetowych w bibliografii;
- podawać daty dostępu w przypadku źródeł internetowych;
- jeśli odwołanie dotyczy czasopisma/dziennika, wówczas każdy numer zapisywać w osobnym wersie;
- jeśli nazwisko autora w bibliografii powtarza się, zapisywać je powtórnie, nie stosować dywizów.

Częstym błędem jest również brak numerów DOI. **Wyszukiwanie DOI dla pozycji bibliograficznych ułatwia bezpłatne narzędzie dostępne pod adresem:** <https://doi.crossref.org/simpleTextQuery>

Chcąc odnaleźć identyfikatory, bibliografię wklejamy w całości w dostępne na stronie okno, każdą pozycję kończąc enterem. W efekcie otrzymujemy spis opatrzony sugerowanymi numerami DOI. Jeśli są one poprawne (wymagają weryfikacji), wystarczy je skopiować i wkleić do artykułu. Zapis DOI w bibliografii, proponowany przez system, jest następujący:

Bert W., The Reluctant Superpower. United States' Policy in Bosnia, 1991-95, Basingstoke 1997.
<https://doi.org/10.1057/9780230372764>

Modeli zapisu przypisów i bibliografii jest równie dużo, jak autorów. Każde wydawnictwo także ma w tej sprawie własne ustalenia (w Wydawnictwie Uniwersytetu Łódzkiego od niedawna preferowane są trzy warianty: harvard, oxford i vancouver – tu przede wszystkim wariant

numeryczny). Bez względu na to, która forma zostanie wybrana – powtórzmy to raz jeszcze – najważniejsze jest **zachowanie konsekwencji** w jej stosowaniu. Dobrze jest mieć to na uwadze już na samym początku pracy nad tekstem – wtedy warto poprosić wydawcę o instrukcję, której będzie się można trzymać.

Stworzenie własnej bazy danych bibliograficznych oraz zarządzanie nimi umożliwiają programy do zarządzania bibliografią załącznikową.

Dostępne są zarówno w wersji komercyjnej:

- EndNote,

jak i darmowej:

- Mendeley
- Zotero
- ReadCube
- Citavi – dostępny także w polskiej wersji językowej

Dowiedz się więcej:

- Antczak M., *Bibliografia załącznikowa, przypisy, powołania*, Łódź 2016.
- <https://www.crossref.org/services/reference-linking/>
- Zarządzenie nr 103 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 18.03.2020 r. w sprawie: oficjalnego tłumaczenia nazwy „Uniwersytet Łódzki” na wybrane języki obce oraz oficjalnego tłumaczenia na język angielski nazw innych jednostek Uniwersytetu Łódzkiego i działających w Uniwersytecie Łódzkim kolegiów do spraw nauki i komisji ds. stopni naukowych.
- Zarządzenie Rektora UŁ nr 7 z dn. 1.10.2019 r. w sprawie: zasad podawania afiliacji w publikacjach, których autorami są pracownicy i doktoranci Uniwersytetu Łódzkiego.
- *Zależności między klasyfikacją dziedzin i dyscyplin MEiN a wcześniej obowiązującym wykazem i systematyką OECD.*

2. Zgłoszenie na platformie publikacyjnej

Redakcje czasopism naukowych, zwłaszcza tych, które otrzymują wiele zgłoszeń, chętnie zamiast ze skrzynki mailowej i arkusza excelowego, korzystają z profesjonalnych narzędzi do zarządzania procesem wydawniczym. W tej części Przewodnika pokazujemy krok po kroku, jak zgłosić artykuł do publikacji na platformie University of Lodz Research Online.

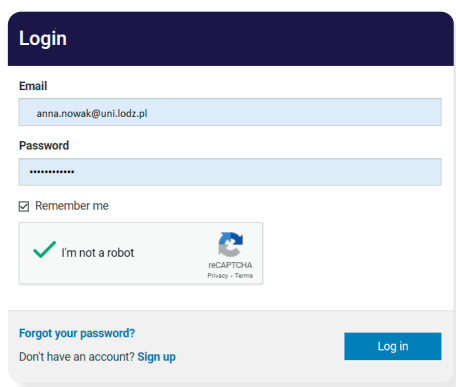
Krok 1. Logowanie się w repozytorium

Na stronie głównej *University of Lodz Research Online* odszukujemy czasopismo, do którego chcemy zgłosić swój artykuł. Na stronie tego czasopisma klikamy w znajdujący się na pasku bocznym przycisk „Submit Article”.

Rys. 20. Zgłaszanie artykułu na platformie University of Lodz Research Online – przycisk „Submit Article”.

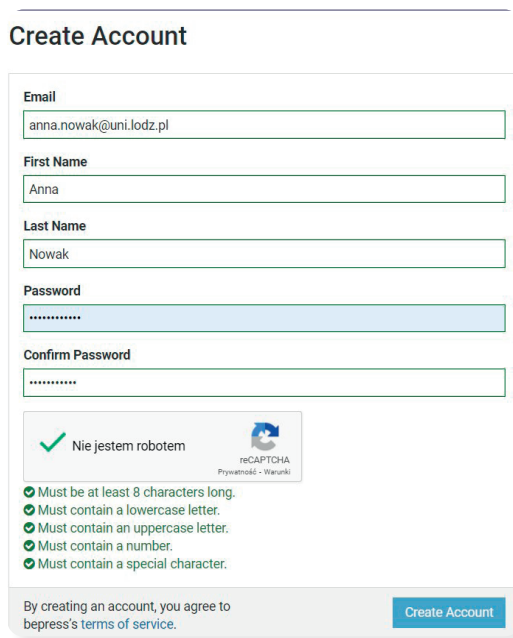
Jeśli posiadamy już konto, logujemy się do niego przy użyciu swojego adresu mailowego i hasła.

The image shows a login form titled "Login". It features a dark blue header with the title. Below the header, there are two input fields: "Email" containing "anna.nowak@uni.lodz.pl" and "Password" with masked characters. A "Remember me" checkbox is checked. Below the password field is a reCAPTCHA widget with a green checkmark and the text "I'm not a robot". At the bottom, there are links for "Forgot your password?", "Don't have an account? Sign up", and a blue "Log in" button.

Rys. 21. Zgłaszanie artykułu na platformie University of Lodz Research Online – logowanie się.

Jeśli jeszcze nie mamy konta, zakładamy je, podając swój adres mailowy, imię i nazwisko oraz wpisując własne hasło, które następnie powtarzamy w kolejnej rubryce.

The image shows a "Create Account" form. It has a white background with a dark blue header containing the title. The form includes several input fields: "Email" (anna.nowak@uni.lodz.pl), "First Name" (Anna), "Last Name" (Nowak), "Password" (masked), and "Confirm Password" (masked). A reCAPTCHA widget is present with a green checkmark and the text "Nie jestem robotem". Below the reCAPTCHA, there are five password requirements listed with green checkmarks: "Must be at least 8 characters long.", "Must contain a lowercase letter.", "Must contain an uppercase letter.", "Must contain a number.", and "Must contain a special character." At the bottom, there is a line of text: "By creating an account, you agree to bepress's terms of service." and a blue "Create Account" button.

Rys. 22. Zakładanie konta na platformie University of Lodz Research Online.

Po zalogowaniu się, trafiaamy na stronę zawierającą instrukcję dotyczącą przebiegu procesu zgłaszania tekstu. Po zapoznaniu się z nią, naciskamy przycisk „Continue” i rozpoczynamy proces zgłaszania artykułu.

The screenshot shows the submission page for the journal 'Czytanie Literatury'. The page is divided into a left sidebar and a main content area. The sidebar contains navigation links such as 'Home', 'About', 'FAQ', and 'My Account', along with a search bar and a 'Submit Article' button. The main content area features the journal's logo, a list of submission steps (1. Read and accept the Article Submission Agreement, 2. Provide information about yourself, 3. Provide information about any authors, 4. Upload your article and related items), and a 'Continue' button at the bottom.

UNIVERSITY OF LODZ ACADEMIC JOURNALS

Czytanie Literatury
ŁÓDZKIE STUDIA LITERATUROZNAWCZE

Czasopismo Instytutu Filologii Polskiej i Logopedii Uniwersytetu Łódzkiego

Home | About | FAQ | My Account

Journal Home
About This Journal
Focus and Scope of the Journal
Editorial Board
Policies

Submit Article
Most Popular Papers
Receive Email Notices or RSS

Select an issue:
All Issues [v] [Browse]

Search
Enter search terms: [ ] [Search]
in this journal [v]

Advanced Search
ISSN: 2449-8386

LODZ UNIVERSITY PRESS
UNIVERSITY OF LODZ

Home > Arts_Humanities > CZYTANIELITERATURY

Follow the instructions below to submit a manuscript to the Czytanie Literatury. Łódzkie Studia Literaturoznawcze. Shortly afterward, you will receive an email confirming your submission.

The submission process consists of the following steps:

1. Read and accept the Article Submission Agreement
2. Provide information about yourself
3. Provide information about any authors
4. Upload your article and related items

Before you begin, please be sure you have the following items:

- Article Title
- An abstract (separate from the article body)
- Keywords for your article (optional)
- Article in one of the following formats: Microsoft Word, or RTF.

No part of the submission is final until all steps have been completed and you click the final **Submit** button. The review process begins as soon as Czytanie Literatury. Łódzkie Studia Literaturoznawcze receives a readable article, along with the abstract and article title. You may revise any of these elements later by clicking the submitted article's title on your **My Account** page.

[Continue]

Rys. 23. Instrukcja zgłaszania tekstu.

Krok 2. Zgłaszanie tekstu – cztery kroki

Proces zgłaszania artykułu do publikacji przebiega w czterech krokach.

Akceptacja umowy. Pierwszy krok to akceptacja umowy, jaką zawieramy z wydawcą. Po zapoznaniu się z jej warunkami, jeśli na nie przystajemy, naciskamy przycisk „Accept”.

Podanie informacji na swój temat. W kolejnym kroku, na następnej wyświetlonej automatycznie stronie, w odpowiednich polach wpisujemy obowiązkowo swoje imię, nazwisko i afiliację.

The screenshot shows the submission interface for 'Czytanie LiteratURY' (Reading Literature), a journal from the University of Lodz. The page is titled '2 Provide Information about Yourself' and includes a progress indicator with four steps. The form fields are as follows:

- First/Given Name ***: Anna
- Middle Initial**: (empty)
- Last/Family Name ***: Nowak
- Suffix**: (empty) (e.g.: "Jr.")
- Institutional Affiliation ***: University of Lodz (e.g. "University of California, Berkeley")

A yellow warning box states: "Please be sure to enter your name and affiliation exactly as they should appear on a published article (including appropriate capitalization and punctuation)." A red circle highlights the 'Continue' button at the bottom of the form.

Rys. 24. Ankieta autora.

Podanie informacji na temat ewentualnych współautorów tekstu

Kolejna strona wymaga podania informacji na temat ewentualnych współautorów zgłaszanego tekstu. Jeśli nie jesteśmy jedynymi autorami, wpisujemy tutaj wymagane dane pozostałych osób, posługując się przyciskiem „Add author”.

The screenshot shows the submission interface for the journal 'Czytanie Literatury'. The page is titled 'Provide Information about Any Co-Authors' and is part of a 4-step process. A blue box contains instructions: 'Please click Add author to enter each co-author. This will be the final author list that appears on your publication. When you have finished, press Continue.' Below this is the 'Add Authors' section with a text input field for 'Author's email address (required)' and a circled 'Add author' button. A table below the input field lists the author 'Anna Nowak <anna.nowak@uni.lodz.pl>' from the 'University of Lodz' as the '1st author'. The table has 'Delete' and 'Edit' buttons for each entry. At the bottom of the form is a circled 'Continue' button. The sidebar on the left includes navigation links, a search bar, and issue selection options. The top right features the journal logo and name.

Rys. 25. Podawanie danych współautorów.

Przesłanie manuskryptu

Ostatni krok to załadowanie na stronie czasopisma pliku z tekstem artykułu (jeśli jest w formacie Microsoft Word lub RTF, system automatycznie wygeneruje z niego plik pdf). Tutaj także podajemy dodatkowe, towarzyszące tekstowi informacje – metadane. Wypełnienia wymagać będą następujące pola: tytuł artykułu (w przypadku czasopisma, którego przykładem się posługujemy, potrzebny jest tytuł w wersji polskiej i angielskiej), numer ORCID, abstrakt i słowa kluczowe (po polsku i po angielsku), dyscypliny, które wybieramy z dostępnej listy, oraz pole, w którym zamieścić należy sporządzoną dla artykułu bibliografię. Na końcu dodajemy plik z tekstem artykułu i naciskamy przycisk „Submit”.

The screenshot shows the submission interface for 'Czytanie Literatury'. The header includes the University of Lodz logo and the journal title. The main content area features a progress bar with four steps, with the fourth step, 'Upload Your Manuscript and Related Items', being the current step. Below the progress bar, there is a section for author information, including 'Name/Email', 'Institution', and 'Order'. The 'about your Submission...' section contains a 'Title' field, which is circled in red, and a 'Enter your article title:' field, also circled in red, containing the text 'Listy Ojców Kapadockich do kobiet'. There are also search and issue selection options on the left side of the page.

Rys. 26. Przesyłanie manuskryptu.

Gdy tekst zostanie załadowany, system automatycznie przeniesie nas na kolejną stronę. Tutaj znajdziemy podziękowanie za zgłoszenie manuskryptu. Wyświetlone będą także wszystkie wprowadzone przez nas metadane. U dołu strony znajdują się natomiast wskazówki dotyczące dalszego postępowania:

1. Link pozwalający dokonać ewentualnej korekty zgłoszenia;
2. Link pozwalający załadować na stronę czasopisma dodatkowe pliki, które mają towarzyszyć tekstowi artykułu (np. klipy wideo czy pliki dźwiękowe);
3. Link do strony własnego konta w systemie (My Account), gdzie będzie można się z systemu wylogować;
4. Informacja o tym, że dalsze losy zgłoszonego tekstu można śledzić w systemie na swoim koncie (My Account).

The screenshot shows the journal's submission confirmation page. The header includes the University of Lodz logo and the journal title 'Czytanie LiteratURY' with the subtitle 'LÓDZKIE STUDIA LITERATUROZNAWCZE'. The main content area displays a 'Thank you for your submission' message, followed by instructions to verify the accuracy of the submitted PDF documents. Below this, a 'Submission Metadata' table is shown, listing the title, Polish title, author ORCID identifier, and abstract.

Metadata Field	Value
Title	The letters of the Cappadocian fathers to women
Polish Title	Listy Ojców Kapadockich do kobiet
Author ORCID Identifier	https://orcid.org/0000-0002-5635-5834
Abstract	The letters of the Cappadocian Fathers serve as part of the evidence that in the early Church correspondence of its leaders played an essential role in ensuring its proper functioning. Among the addresses of the epistles of Basil the Great, Gregory of

Rys. 27. Po zgłoszeniu – podziękowania.

Jednocześnie na skrzynkę mailową, która służy nam do logowania się w systemie, trafią dwa automatycznie wygenerowane maile potwierdzające zgłoszenie tekstu, zawierające przypisany do naszego zgłoszenia numer, adres mailowy, na który należy pisać w przypadku jakichkolwiek problemów, a także link pozwalający śledzić status swojego zgłoszenia.

Zgłoszony tekst i jego aktualny status będzie widoczny w systemie w następujący sposób:

The screenshot shows a BePress submission interface. The top navigation bar includes the BePress logo, the journal title "Czytanie Literatary. Łódzkie Studia Literaturoznawcze", and the Digital Commons logo. On the left, a sidebar contains links for "Revise submission", "Withdraw submission", "Email editor", "Manage additional files", "My account", and "Log out". The main content area displays the following information:

- Title:** The letters of the Cappadocian fathers to women
- Authors:** Jolanta Dybala (University of Lodz)
- Status:** under review
- Current File(s):** Two buttons are visible: "Download Native" and "Download PDF".

Below this is a "Summary" section with the following text:

The letters of the Cappadocian Fathers serve as part of the evidence that in the early Church correspondence of its leaders played an essential role in ensuring its proper functioning. Among the addressees of the epistles of Basil the Great, Gregory of Nazianzus and Gregory of Nyssa we find a few women. They came from diverse backgrounds. Some of them devoted their lives to the service of God, others were lay people. This article seeks to present a part of the bishops' correspondence and answer questions concerning its female audience. The letters were divided into three groups: 1) exhortatory ones, 2) general ones, 3) and the rest of them, that because of their thematic variety were grouped together.

At the bottom, there is a "Revision History" table:

User	Comment	Date	Native	PDF
Jolanta Dybala	Initial Version Auto converted to PDF: Fri Feb 26 05:58:00 2021 Fri Feb 26 05:58:00 2021	Fri Feb 26 05:58:00 2021	MS Word 2007	PDF

Below the table, a note states: "NOTE: All files new to PDF (Public: True) Files selected: 0/5000".

Rys. 28. Po zgłoszeniu – informacja w systemie.

IV. Prawo autorskie

1. Monografie

Publikacja artykułu, monografii autorskiej lub zbiorowej wymaga zawarcia umowy z wydawcą. Zgodnie z *Regulaminem własności intelektualnej UŁ* i Zarządzeniem Rektora nr 100 z dn. 10.05.2018 r. w sprawie publikacji utworów... Uniwersytetowi Łódzkiemu przysługuje prawo pierwszeństwa publikacji utworu, którego autorem jest pracownik UŁ. Nie dotyczy to m.in. artykułów kierowanych do publikacji w czasopismach z wykazu MEiN.

Co zawiera umowa wydawnicza?

- daty związane z dostarczeniem utworu i poszczególnymi etapami procesu wydawniczego;
- określenie rodzaju i czasu trwania licencji;
- zakresu pól eksploatacji.

W przypadku monografii, WUŁ proponuje autorom udzielenie licencji wyłącznej. Podpisując umowę, autor może udzielić również zgody na upowszechnianie utworu w wolnym dostępie (tj. w Repozytorium UŁ i innych bazach indeksujących monografie, jak CEEOL), w tym na licencjach Creative Commons.

2. Artykuły w czasopismach

Inaczej wygląda to w przypadku publikacji artykułów, bowiem autorzy udzielają UŁ licencji niewyłącznej (podpisując oświadczenia dostępne na stronie wydawnictwo.uni.lodz.pl, zakładka Czasopisma). Oznacza to, że artykuł opublikowany na Platformie Czasopism UŁ na licencji CC autorzy mogą równocześnie umieścić np. w serwisach społecznościowych.

UWAGA! Rekomendujemy podawanie DOI – tj. linku, który prowadzi bezpośrednio do publikacji na platformie, zamiast umieszczania w różnych miejscach w Internecie plików pdf – ułatwia to obliczanie wskaźników czytelności).

Na co warto zwrócić uwagę, jeśli planujemy publikację artykułu w czasopiśmie, którego UŁ nie jest wydawcą? Dobre czasopisma udostępniają na stronie internetowej formularz umowy, którą zobowiązany jest podpisać autor, tak by informacje dotyczące praw mu przysługujących były dla niego łatwo dostępne przed podjęciem decyzji o zgłoszeniu tekstu, ale też jednocześnie dopuszczają wyjątki licencyjne w zależności od potrzeb autora.

Wiele czasopism wykorzystuje licencje Creative Commons (CC), czyli zestaw wzorców umów licencyjnych, na podstawie których twórca udostępnia, pod określonymi warunkami, swój utwór objęty majątkowymi prawami autorskimi.

Rodzaje licencji Creative Commons

- **Uznanie autorstwa (CC BY)**

Pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa.

Gwarantuje najszersze swobody licencjobiorcy.

- **Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach (CC BY-SA)**

Pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja (korzysta z niej m.in. Wikipedia i jej siostrzane projekty).

- **Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne (CC BY-NC)**

Pozwala na kopiowanie, zmienianie, remiksowanie, rozprowadzanie, przedstawienie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych – warunek ten nie obejmuje jednak utworów zależnych (mogą zostać objęte inną licencją).

- **Uznanie autorstwa – Bez utworów zależnych (CC BY-NC-ND)**

Pozwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu zarówno w celach komercyjnych, jak i niekomercyjnych, pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nietworzenia utworów zależnych).

- **Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne
– Na tych samych warunkach (CC BY-NC-SA)**

Pozwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz tak długo, jak długo utwory zależne będą również obejmowane tą samą licencją.

- **Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne
– Bez utworów zależnych (CC BY-ND)**

Pozwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nietworzenia utworów zależnych). Najbardziej restrykcyjna z licencji.

Dobre praktyki UŁ

Czasopisma Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego wydawane są na licencjach **CC BY-NC-ND** –
Uznanie autorstwa – Bez utworów zależnych.

Dowiedz się więcej:

- Kurs dla studentów Prawo autorskie 2020/Training course in copyright 2020 na platformie moodle.uni.lodz.pl
- Poznaj licencje Creative Commons.
- Regulamin zarządzania prawami autorskimi, prawami pokrewnymi i prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych Uniwersytetu Łódzkiego.
- Siewicz K., Otwarty dostęp do publikacji naukowych. Kwestie prawne.
- USTAWA z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.
- Wzory umów dla autorów i redaktorów monografii WUŁ (tam także oświadczenia dla autorów artykułów).
- Zarządzenie Rektora UŁ nr 10 z 14.10.2016 r. w sprawie zasad wydawania czasopism w Uniwersytecie Łódzkim.
- Zarządzenie Rektora UŁ nr 100 z 10.05.2018 r. w sprawie publikacji utworów na Uniwersytecie Łódzkim.

V. Kontrola antyplagiatowa

Jednym z ważnych wymogów stawianych redakcjom czasopism naukowych jest korzystanie przez nie z narzędzi antyplagiatowych. Należy do nich m.in. Similarity Check, dostępny dla redakcji czasopism UŁ, a także pracowników poszczególnych wydziałów UŁ.

Weryfikacja odbywa się poprzez porównanie zgłoszonego tekstu z innymi, dostępnymi w bazie, a także z zawartością stron internetowych. Redaktor otrzymuje raport zawierający wskaźnik Similarity Score (stosunek liczby fraz, które zostały uznane za tożsame z frazami z innych tekstów do liczby słów całego tekstu). Similarity Score nie powinien być stosowany mechanicznie. Aby uzyskać pełną odpowiedź na pytanie, czy dany tekst jest oryginalny, raport należy zinterpretować, np. za pomocą filtrów pozwalających na wykluczenie z porównania niewielkich podobieństw.

Program pozwala również na porównywanie tekstu z konkretnymi, wybranymi tekstami.

Aby założyć konto w Similarity Check dla redakcji lub wydziału, prosimy o kontakt mailowy z Wydawnictwem UŁ.

Dowiedz się więcej:

- Wprowadzenie: <https://www.crossref.org/services/similarity-check/>
- Jak interpretować raporty? <https://www.crossref.org/education/similarity-check/ithenticate-account-use/similarity-report-understand/>
- Samouczki w serwisie YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=O-CuUA2Mzq4&t=264s>

VI. Recenzowanie

1. Rodzaje recenzji

Recenzowanie to kluczowy moment w procesie wydawniczym. Proces recenzyjny klasyfikuje się w zależności od stopnia jawności: w systemie zamkniętym treść recenzji i ewentualnych odpowiedzi na nie pozostaje znana tylko redakcji i autorowi. Ujawnianie treści recenzji to coraz częstsza praktyka, ujawnianie nazwisk recenzentów zdarza się zdecydowanie rzadziej.

Podstawowe modele tego procesu realizowane przez wydawców i redakcje czasopism to:

- **Single-blind:** recenzenci znają nazwiska autorów, ale autorzy nie wiedzą, kto ocenia ich prace (z wyjątkiem sytuacji, gdy recenzent zdecyduje się podpisać recenzję). Taki model recenzji praktykuje np. redakcja kwartalnika „Bulletin of the Section of Logic”.
- **Double-blind:** recenzenci nie znają nazwisk autorów i autorzy nie wiedzą, kto recenzował ich prace. Recenzenci mogą poznać nazwiska autorów dopiero po publikacji. Taki model praktykuje zdecydowana większość czasopism UŁ.
- **Open:** recenzenci znają nazwiska autorów, autorzy wiedzą, kto recenzuje ich pracę. W niektórych czasopismach artykuł publikuje się razem z podpisaną recenzją.

WAŻNE! Otwartość procesu recenzji nie oznacza „braku poufności”. Np. autor tekstu, który zostaje odrzucony, zobowiązany jest do nieujawniania nazwisk recenzentów bez uzyskania ich zgody lub zgody redakcji.

Recenzowanie w trybie otwartym wspiera komercyjny portal *Publons (Clarivate Analytics)*, w którym zarejestrowanych jest ponad 40 czynnych recenzentów z UŁ.

Committee on Publication Ethics (COPE), organizacja, która zajmuje się promowaniem postaw etycznych w nauce, wyróżnia kolejne modele recenzji:

- **Transparent:** zbliżona do recenzji otwartej. Jeśli artykuł przyjęty jest do publikacji, ujawnia się treść recenzji, ale bez podawania nazwisk recenzentów.
- **Interactive lub collaborative:** zwykle odnosi się do kontaktów pomiędzy recenzentami lub pomiędzy recenzentami i autorami, które mają ułatwić przebieg procesu recenzyjnego. Cały proces może być zarówno otwarty, jak anonimowy czy mieszany (nie zawsze autor zna nazwiska recenzentów).
- **Post-publication:** otwarta recenzja ma miejsce po publikacji.
- **Post-publication commenting:** umożliwia publiczne komentowanie opublikowanego już tekstu. Może przebiegać anonimowo (PubPeer) lub w sposób otwarty (PubMed Commons).
- **Pre-print commenting:** umożliwia publiczne komentowanie tekstu przed publikacją. Może przebiegać anonimowo lub w sposób otwarty.

Podstawową funkcją recenzji jest pomoc redakcji w podjęciu decyzji o tym, czy opublikować zgłoszony artykuł. Ale recenzja, jeśli zostanie otwarta, może przyczynić się do podniesienia jakości publikacji, a także zwrócić uwagę szerszej publiczności na podejmowany problem i czasopismo.

Utajnianie procesu recenzji ma swoje wady: toczące się między autorami i recenzentami merytoryczne dyskusje pozostają ukryte; gdyby toczyły się publicznie, miałyby wartość intelektualną i edukacyjną. Wiadomo również, że tradycyjny proces recenzyjny jest omylny: często nawet poważne błędy metodologiczne pozostają niezauważone.

Sz szczególnie w wariantcie single blind, autorzy mogą mieć poczucie, że proces nie jest fair, że są oceniani przez recenzentów, których nazwisk ani kompetencji nie znają i nie mogą podjąć dyskusji – a wyrok jest ostateczny.

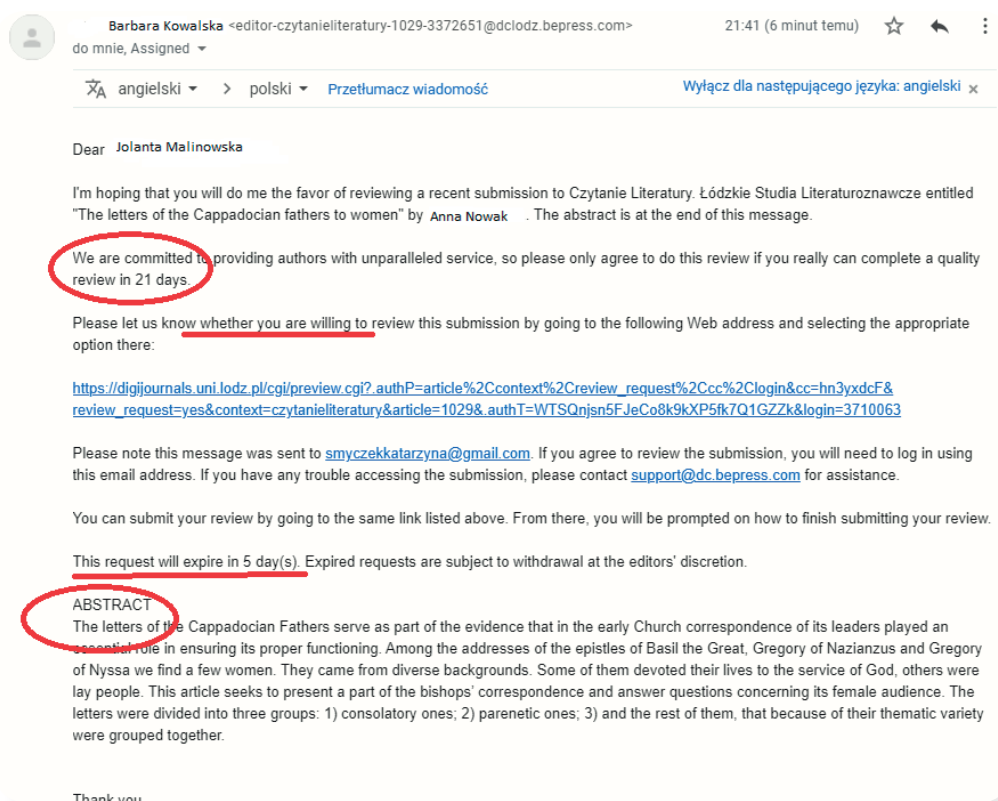
Dowiedz się więcej:

- COPE Discussion: Who “owns” peer reviews?, <https://doi.org/10.24318/rouP8ld4>
- COPE Ethical Guidelines for Peer Reviewers (2013).
- *Dobre praktyki w procedurach recenzyjnych w nauce*, Warszawa 2011.
- Elsevier – poradnik dla recenzentów.
- Hoffman-Sommer M., OTWARTE RECENZJE NAUKOWE – WARSZTATY OPENAIRE 2020.
- <https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/recenzja-naukowa-i-zasady-kwalifikowania-publicacji-do-wydania/>
- Pros and cons of open peer review. “Nat Neurosci” 2, 197–198(1999). <https://doi.org/10.1038/6295>
- System wspomagania wyboru recenzentów <https://recenzenci.opi.org.pl/sssweb/site/home>

2. Recenzowanie artykułu na platformie publikacyjnej

Krok 1. Redaktor czasopisma zaprasza do wykonania recenzji na platformie Digital Commons

Na adres mailowy recenzenta, który wykorzystano w formularzu zaproszenia, powinien zostać przesłany email z linkiem do strony internetowej.

Rys. 29. Zaproszenie do recenzowania – przykładowy e-mail.

Krok 2. Recenzent odpowiada na zaproszenie

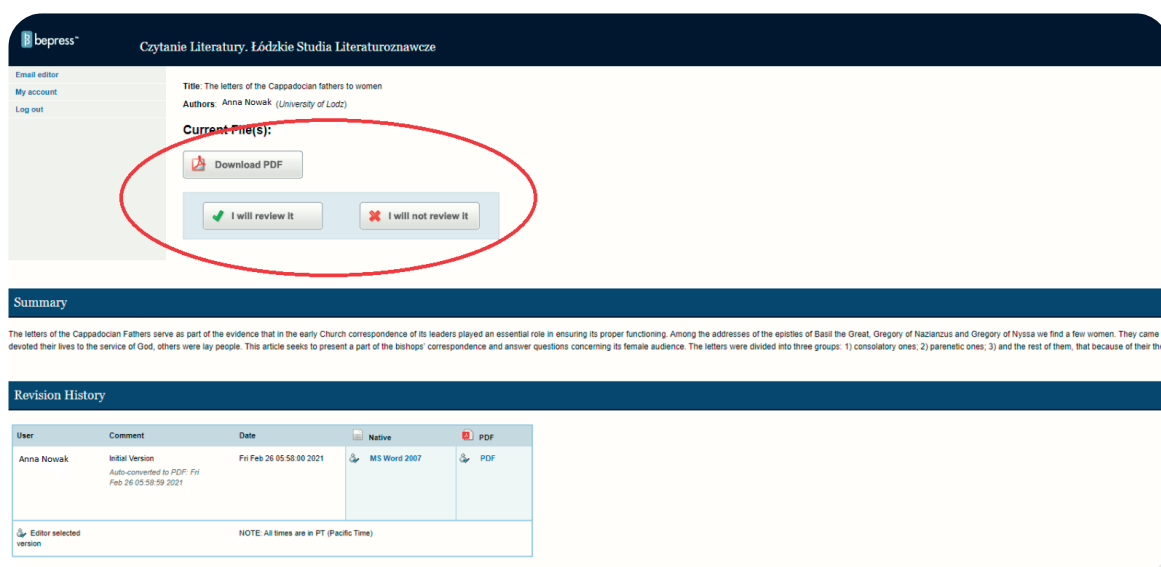
Aby odpowiedzieć na zaproszenie redaktora czasopisma, należy przejść do strony internetowej, której adres przesłano w pierwszym mailu.

Na stronie tej znajdują się dwa przyciski:

- „I will review it”;
- „I will not review it”.

O wyborze recenzenta – jego zgodzie na napisanie recenzji lub jej braku – redakcja zostaje powiadomiona automatycznie.

Na tej samej stronie znajduje się również tekst artykułu do pobrania (wystarczy kliknąć „Download PDF”) oraz metadane, które na tym etapie redakcja udostępnia recenzentom. By pobrać plik, należy zalogować się na platformie, używając adresu mailowego, na który zostało przesłane zaproszenie do recenzji. Strona może wymagać od nas zweryfikowania konta (na wybrany adres zostanie wysłany mail z linkiem potwierdzającym założenie konta na platformie DC).

The screenshot shows a BePress article page for 'Czytanie Literatury. Łódzkie Studia Literaturoznawcze'. The article title is 'The letters of the Cappadocian fathers to women' by Anna Nowak. The 'Current File(s)' section is circled in red and contains a 'Download PDF' button and two buttons for review: 'I will review it' and 'I will not review it'. Below this is a 'Summary' section with a short paragraph of text. At the bottom is a 'Revision History' table.

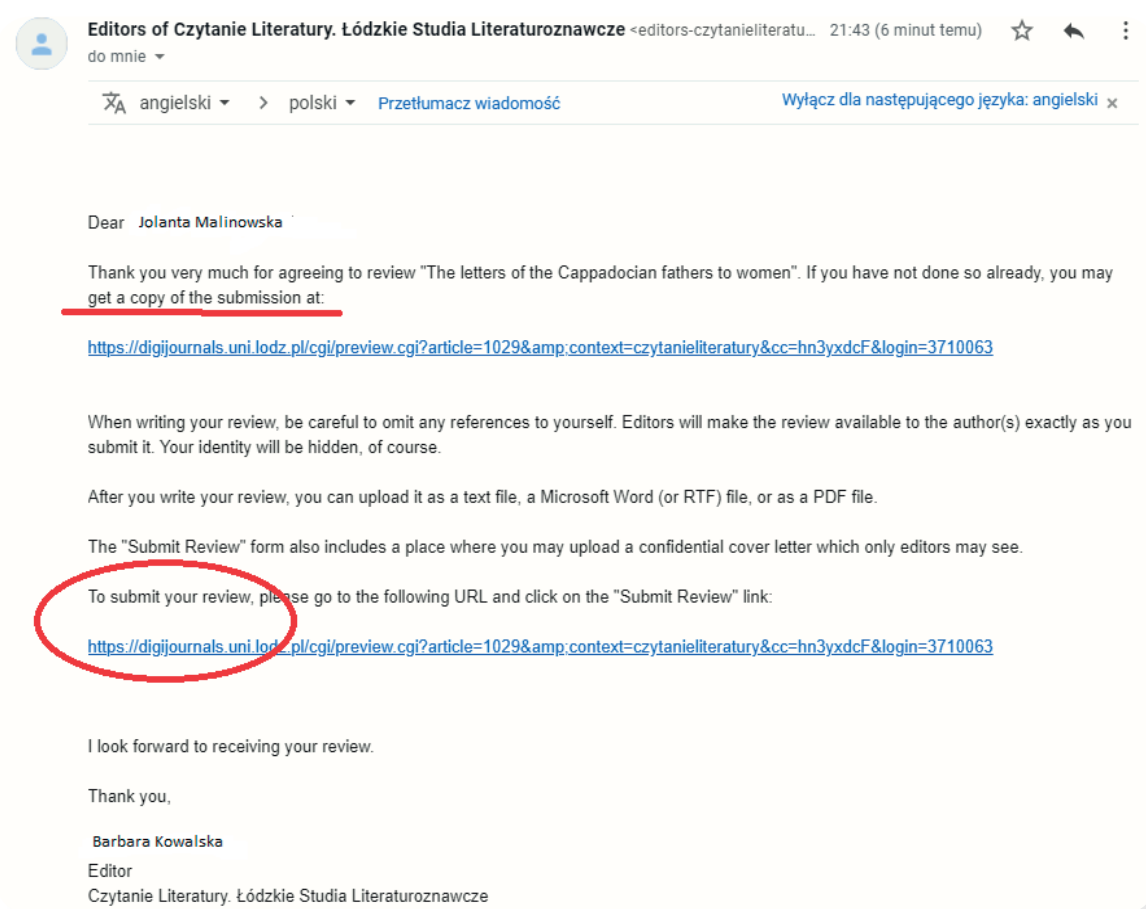
User	Comment	Date	Native	PDF
Anna Nowak	Initial Version Auto-converted to PDF: Fri Feb 26 05:58:59 2021	Fri Feb 26 05:58:00 2021	MS Word 2007	PDF

Editor selected version
NOTE: All times are in PT (Pacific Time)

Rys. 30. Odpowiedź na zaproszenie do recenzji.

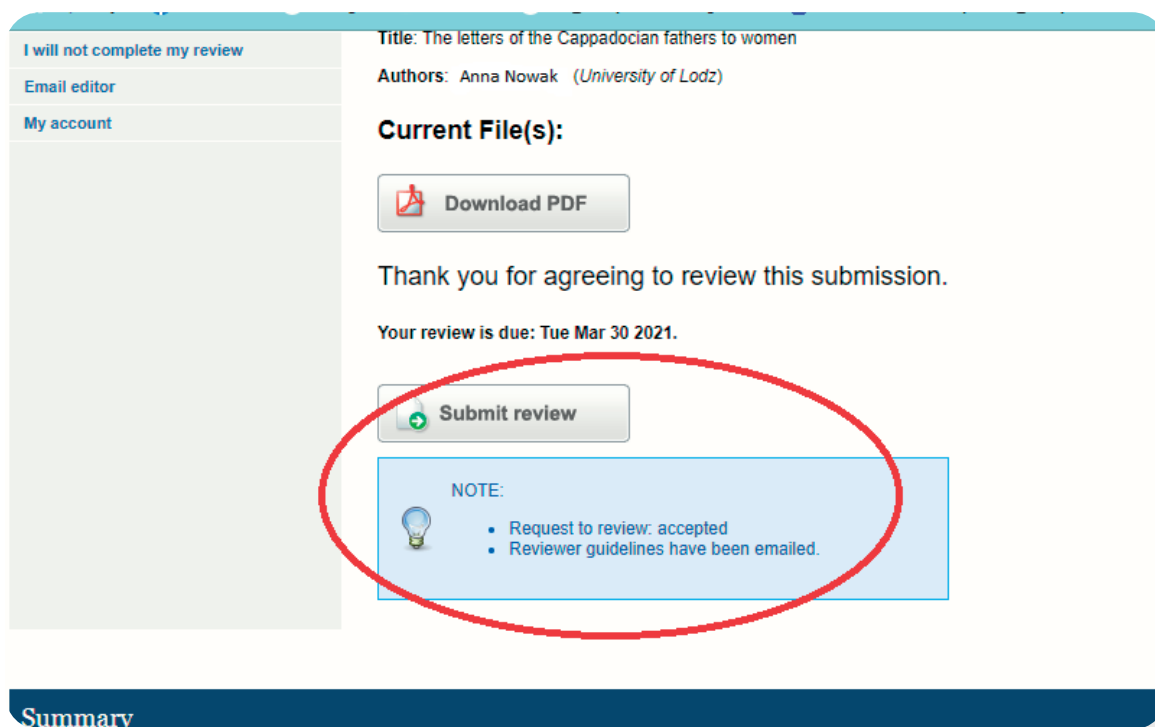
Krok 3. Po decyzji recenzenta

Kiedy recenzent zgodzi się na współpracę z redakcją, otrzyma kolejną wiadomość:

Rys. 31. Po decyzji recenzenta – kolejne kroki.

Nie trzeba opuszczać poprzedniej strony. Po wybraniu przycisku „I will review it”, na stronie powinien pojawić się kolejny „Submit Review” (link z drugiej wiadomości prowadzi do tej samej strony z przyciskiem „Submit Review”):

Rys. 32. Po decyzji recenzenta – kolejne kroki.

Krok 3. Przesłanie recenzji

Po wybraniu przycisku „Submit Review” strona przenosi użytkownika do formularza recenzyjnego.

Formularz pozwala na przesłanie recenzji w pliku WORD, RTF lub PDF. Znajduje się tam również pole, do którego można bezpośrednio wprowadzić opinię recenzenta.

Journal Home
About This Journal
Focus and Scope of the Journal
Editorial Board
Policies

Submit Article
Most Popular Papers
Receive Email Notices or RSS

Select an issue:
All Issues

Search
Enter search terms:

in this journal

Advanced Search
ISSN : 2 4 4 9 - 8 3 3 6

LODZ UNIVERSITY PRESS
UNIVERSITY OF LODZ

f t in

Home > Arts_Humanities > CZYTANIELITERATURY

Submit your report for "The letters of the Cappadocian fathers to women"

Reports may be submitted as plain text, PDF, Microsoft Word or RTF files. Use the plain text option only if your report has no special fonts, equations, figures or necessary formatting.

Microsoft Word and RTF files will be converted to PDF files for the authors' convenience, and all identifying references will be removed.

The author(s) will see your report exactly as you submit it. Microsoft Word or RTF reports will be converted to PDF format by the system. All identifying references to you in the properties of PDF files will be removed by the system. Please be sure to remove any identifying references to yourself within your report.

Option 1: Submit your report as a Word or RTF file
 Nie wybrano pliku

Option 2: Submit your report as a PDF file
 Nie wybrano pliku

Option 3: Submit your report as plain text

Copy the text of your report from your word processor and paste it into the text box above. Symbols or font changes may not come through correctly with plain text, so please check your report before submitting it, and use another option on this form if necessary to retain formatting.

Please select one of the options below:

Rys. 33. Przesyłanie formularza recenzji.

W kolejnym polu formularza recenzent powinien zarekomendować kolejne kroki, które ma podjąć redakcja. Swoją decyzję może uzasadnić w polu „Cover Letter” lub poprzez dołączenie pliku tekstowego.

Copy the text of your report from your word processor and paste it into the text box above. Symbols or font changes may not come through correctly with plain text, so please check your report before submitting it, and use another option on this form if necessary to retain formatting.

Please select one of the options below:

- Encourage major revisions as described in my report.
- Accept this article with minor (or no) revisions as described in my report.
- Reject this article without an option to resubmit.

Please explain the nuances of your recommendation in your cover letter to the editor below.

Cover Letter

Please provide a *confidential cover letter* that only editors can read, even if your report is shared with the author(s). Your cover letter may be uploaded as a file (Word, Text or PDF files only, please), or pasted into the text area below.

Click the button below to locate the cover letter on your computer.

Option 1: Upload your cover letter:

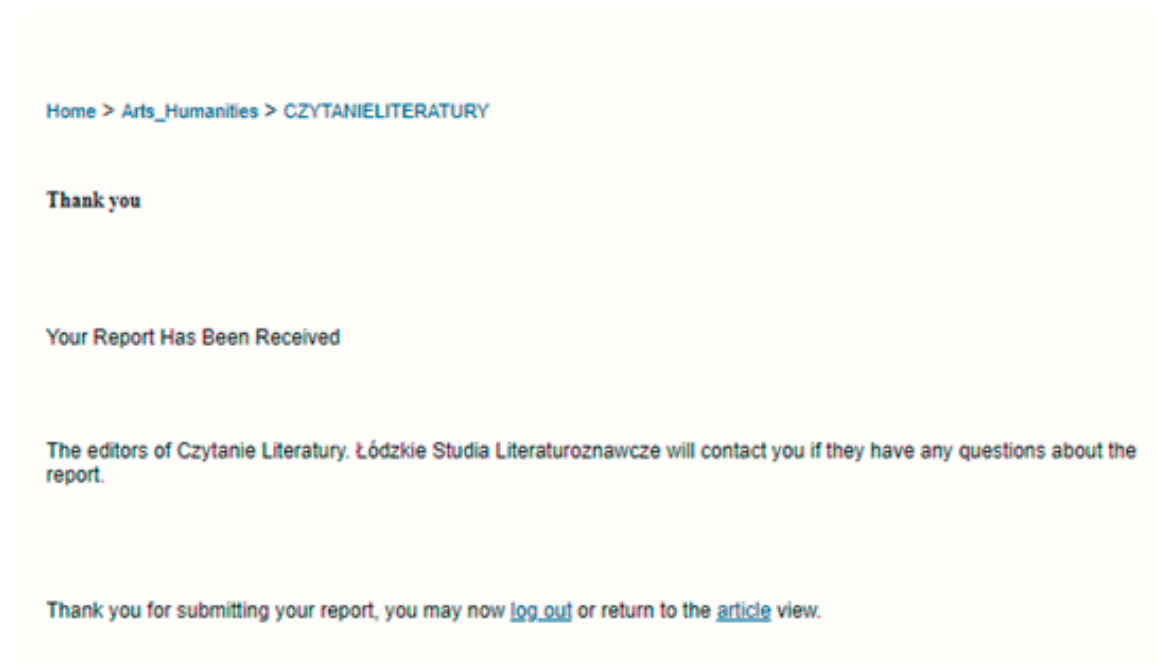
Wybierz plik Nie wybrano pliku

Option 2: Type or paste your cover letter below

Submit Report Reset

Rys. 34. Potwierdzenie decyzji recenzenta.

Gdy formularz jest gotowy, należy wybrać opcję „Submit Report”, by przesłać recenzję redakcji czasopisma. Na ekranie pojawi się następujący komunikat:

Rys. 35. Komunikat po wysłaniu recenzji.

Recenzent otrzyma także e-mail z podziękowaniem za wykonaną pracę.

VII. Jak pisać, **by być czytany**?

1. Opracowanie redakcyjne

Opracowanie redakcyjne i korekta to ważne etapy przygotowania publikacji. Dobra redakcja tekstu wymaga czasu, uwagi i zaangażowania dwóch stron – zarówno redaktora, jak i autora.

Na co zwrócić uwagę przed złożeniem pracy do wydawnictwa? Jak przygotować tekst, aby skrócić czas oczekiwania na publikację? Jakich błędów unikać? Wreszcie, jak zadbać o dobrą współpracę z redaktorem?

1.1. Rama tekstu

Rama publikacji to te jej elementy, które nie wchodzą do tekstu głównego, a jednak odgrywają ważną rolę: tworzą pierwsze wrażenie, mogą przykuć uwagę czytelnika lub przeciwnie – zniechęcić go do lektury. Tytuł, biogram, tekst marketingowy na czwartą stronę okładki są istotne również z tego względu, że wyświetlają się w internetowych wyszukiwarkach – tym bardziej warto poświęcić im więcej uwagi.

Tytuł

Idealny tytuł nie jest zbyt rozbudowany, lecz konkretny i zwięzły, możliwie najpełniej informuje o treści publikacji. Najlepiej, gdyby zawierał **słowa kluczowe (pojęcia, nazwiska, koncepcje w mianowniku)** – to ważne dla internetowych wyszukiwarek. Unikajmy w nim zbędnych słów, np. „w obszarze”. Cytaty w tytule także nie są dobrym pomysłem. Ważne również, by tytuł był przetłumaczalny na język angielski.

Czwarta strona okładki

Czytelników nie zachęcą długie fragmenty pracy lub jej recenzji. W roli tekstu marketingowego nie sprawdzi się również abstrakt. Zamiast nadmiaru szczegółowych informacji, lepiej wyeksponować walory publikacji: nowatorstwo, aktualność podejmowanych zagadnień. Zamiast obszernego, suchego opisu – język korzyści.

Jeśli zdecydujemy się opublikować również **biogram**, zadbajmy, aby był krótki, treściwy, zawierał aktualną afiliację i numer ORCID oraz zwięzłą informację na temat naszych zainteresowań naukowych i aktualnie prowadzonych badań.

Umieszczenie **fotografii** na czwartej stronie okładki lub skrzydełku to decyzja autora. Jeśli ma ona się tam znaleźć, do czego zachęcamy, należy zadbać o jej wysoką jakość techniczną.

Kompozycja i struktura, czyli z lotu ptaka

Utrzymanie logicznej i spójnej struktury to nie lada wyzwanie. Zadanie tym trudniejsze, im bardziej złożona jest publikacja. Struktura zbyt skomplikowana, wielostopniowa rzadko zdaje egzamin, co staje się szczególnie widoczne w pracach zbiorowych, gdzie każdy rozdział ma inną kompozycję. Dobrze pamiętać również o podsumowaniach – zarówno poszczególnych części pracy, jak i całości.

Przed oddaniem materiału do wydawnictwa warto upewnić się, czy:

- spis treści odzwierciedla układ elementów w pracy (tj. czy nie ma rozbieżności między nim a tytułami poszczególnych rozdziałów zapisanymi w tekście głównym i żywej paginie);
- numeracja rozdziałów (gradacja tytułów/podtytułów) jest konsekwentna (uwaga: dla redaktora problematyczne okazuje się czasem odróżnienie kroju i wielkości czcionek zastosowanych do zapisu nagłówków rozdziałów i podrozdziałów – zdarza się, że są one takie same, a wówczas, jeśli brak właściwej numeracji, trudno zachować właściwą strukturę pracy);
- w układzie rozdziałów zachowane są proporcje;
- tytuły tabel i rysunków umieszczonych w tekście głównym są spójne z tymi, które zamieściliśmy w ich spisach;

- bibliografia, podziękowania, streszczenia, indeksy, aneksy znajdują się we właściwym miejscu (uwaga na monografie zbiorowe – pamiętajmy, że każdy rozdział powinien mieć osobną bibliografię i metadane);
- nie ma powtórzeń, np. tych samych treści, wręcz całych fragmentów tekstu w różnych miejscach pracy;
- wszystkie pozycje bibliograficzne wykorzystane w treści publikacji i przypisach są podawane w „Bibliografii”;
- przytaczane cytaty zapisane zostały w cudzysłowie (a nie kursywą).

1.2. Materiał ilustracyjny, wykresy i tabele

W wielu publikacjach naukowych równie ważny jak tekst jest towarzyszący mu materiał ilustracyjny, wykresy i tabele. Dobrze więc, aby autor zadbał również o ich jakość i pamiętał, by:

- do materiałów przekazywanych do wydawnictwa dołączać obiekty graficzne w postaci edytowalnej;
- ilustracje dostarczać jako odrębne pliki – nigdy nie umieszczać ich w tekście (w tekście można zaznaczyć sugerowane miejsce, w którym mają się one znaleźć);
- zadbać o wysoką jakość ilustracji (tj. rozdzielczość – do druku min. 300 dpi, do publikacji on-line max. 72 dpi);
- wykazywać pełne źródła materiału ilustracyjnego, wykresów i tabel;
- pracę, z której pochodzi ilustracja wykorzystana w tekście, dodać do bibliografii;
- ujednolicić czcionki w wykresach i materiale ilustracyjnym, unikać zbędnych wyróżnień;
- tabele, zwłaszcza wieloformatowe, przygotowywać w Excelu, a nie w Wordzie;
- nazwę tabeli umieszczać nad nią, a jej źródło poniżej, natomiast w przypadku rysunku nazwę wraz ze źródłem pod rysunkiem;
- zadbać o poprawną numerację tych elementów – zgodność tego, co zamieszczone jest w tekście głównym z tym, co znajduje się w spisie/spisach tabel i rysunków.

1.3. Poprawność językowa

Powiedzmy sobie szczerze: błędów językowych nie popełniają... chyba tylko ci, którzy nie piszą. Warto zatem wiedzieć, jakie z nich zdarzają się najczęściej, by móc ich unikać.

Interpunkcyjne

- niewyodrębnianie przecinkami zdań składowych;
- nadużywanie przecinków, np. przed „itp.”, po „ponadto”, „z jednej strony...”, rozdzielanie przecinkiem „mimo że”.

Składniowe

- nieprawidłowy przypadek w zdaniu podrzędnym;
- nadmierne powtarzanie tego samego schematu składniowego (w zdaniu złożonym dwa zdania podrzędne wprowadzane tym samym zaimkiem przymiotnym – który, jaki);
- posługiwanie się sformułowaniem „Z drugiej strony...”, choć wcześniej nie było „Z jednej...”

Stylistyczne

- zawiłe, długie zdania bez uzasadnienia;
- powtórzenia;
- nadużywanie terminologii naukowej;
- skróty myślowe, niejasne sformułowania;
- sformułowania charakterystyczne dla tekstów mówionych: („Zatem...”, „No i...”);
- pustosłowie: „warto zauważyć”, „warto nadmienić”, „na uwagę zasługuje”, „trzeba podkreślić” etc.

Frazeologiczne, np. jest: „odgórnie skazana na niepowodzenie” – ma być: „z góry skazana na niepowodzenie” etc.

Ortograficzne

- pisownia z partykułą „nie”;
- pisownia z cząstką „by”.

Oprócz wymienionych wyżej, często pojawiają się i te:

- mieszanie stopni naukowych z tytułami naukowymi (np. profesor zw. dr hab.);
- „w żadnym wypadku/przypadku” zamiast „w żadnym razie”;
- książka prezentuje/przedstawia zamiast: w książce zaprezentowano/przedstawiono lub Autor książki prezentuje/przedstawia;
- mylenie słów ilość/liczba;
- „oddziaływuje” zamiast „oddziałuje”;
- „odnośnie” zamiast „odnośnie do”;
- „w oparciu o” zamiast „na podstawie”, „opierając się na”;
- przy wykorzystaniu, z wykorzystaniem;
- „poddawać w wątpliwość” zamiast „podawać w wątpliwość”;
- „w każdym bądź razie” zamiast w „każdym razie”;
- wydaje się być;
- dedykowany – dedykowana może być komuś książka, a nie rozwiązanie.

Językowe mody – słowa/zwroty nadużywane

Jak niemal wszystko we współczesnym świecie, tak i język, którym się posługujemy, ulega okresowym modom. Do słów i zwrotów nadużywanych należą:

- dyskurs;
- słowa z przedrostkiem post- i trans-;
- „generalnie” zamiast „ogólnie”;

- „dokładnie” w znaczeniu „zgoda, racja”;
- „dedykowany” w znaczeniu „przeznaczony dla”;
- kluczowe;
- nowatorskie;
- wysokopunktowany;
- mający/będący;
- w kręgu, w obszarze;
- last but not least;
- sustainability development.

Dowiedz się więcej:

- *Informator dla Autorów UŁ*
- *Poradnia językowa PWN*
- *Poradnia językowa UŁ*
- *Słownik języka polskiego PWN*
- Belleville G., *Sit Down and Write Your Thesis! Practical and Motivational Tips for Scientific Writing*, „Canadian Journal of Cardiology” 35 (2019), s. 945–947, <https://doi.org/10.1016/j.cjca.2019.04.011>
- Blackwell J., *A Scientific Approach to Scientific Writing*, New York: Springer, 2011.
- Bulisz E., *O artykule naukowym słów kilka*, <http://dx.doi.org/10.4467/25439928PS.17.001.6507>
- *Dobre obyczaje w nauce. Zbiór zasad i wytycznych*, Warszawa: Polska Akademia Nauk. Komitet Etyki w Nauce, 1994.
- *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, red. K. Polański, oprac. M. Jurkowski i in., Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 2003.
- Gajda S., *Styl naukowy*, [w:] *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2014.
- Gajda S., *Styl naukowy*, [w:] *Style współczesnej polszczyzny. Przewodnik po stylistyce polskiej*, red. E. Malinowska, J. Nocoń, U. Żydek-Bednarczuk, Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, cop. 2013.
- *Gatunki mowy i ich ewolucja, t. I, Mowy piękno wielorakie*, red. D. Ostaszewska, Katowice: UŚ, 2000.

- *How to Publish your Communication Research. A Insider's Guide*, ed. A. Alexander, W.J. Potter, with contributions by J.A. Anderson [i in.], Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 2001.
- Kulczycki E., *Struktura artykułu naukowego – uniwersalne wytyczne i przydatne wskazówki*, http://ekulczycki.pl/warsztat_badacza/struktura-artykulu-naukowego-uniwersalne-wytyczne-i-przydatne-wskazowki/
- Lindsay D., *Dobre rady dla piszących teksty naukowe*, tłum. K. Pesz, Wrocław: Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, 1995.
- Maćkiewicz J., *Jak pisać teksty naukowe?*, Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 1996.
- Osuchowska B., *Poradnik autora, tłumacza i redaktora*, Warszawa: Akademicka Oficyna Wydawnicza Exit, 2014.
- Pinker S., *Piękny styl. Przewodnik człowieka myślącego po sztuce pisania XXI wieku*, Sopot: Smak Słowa, 2016.
- *Piszemy poprawnie. Poradnik językowy*, aut. odpowiedzi M. Bańko [i in.], oprac. A. Kubiak-Sokół, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2008.
- Podracki J., Gałązka A., *Gdzie postawić przecinek? Poradnik ze słownikiem*, red. A. Stankiewicz, aut. porad jęz. M. Bańko [i in.], Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2010.
- Polański E., Skudrzykowa A., *Jak pisać? razem czy osobno? Poradnik ze słownikiem*, red. A. Kubiak-Sokół, autorzy porad językowych M. Bańko [i in.], Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2010.
- Sanders D.A., *How to write (and how not to write) a scientific review article*, „Clinical Biochemistry” 81 (2020), s. 65–68, <https://doi.org/10.1016/j.clinbiochem.2020.04.006>
- Siuda P., Wasylczyk P., *Publikacje naukowe. Praktyczny poradnik dla studentów, doktorantów i nie tylko*, Warszawa: PWN, 2018.
- Stępień B., *Zasady pisania tekstów naukowych. Prace doktorskie i artykuły*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2016.
- Tomala L., *Jak przygotować publikację naukową? Radzę trenerki nauki*, <https://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news%2C80872%2Cjak-przygotowac-publicacje-naukowa-radza-trenerki-nauki.html>
- Wolański A., *Edycja tekstów. Praktyczny poradnik. Książka, prasa, www*, oprac. red. L. Wiśniakowska, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2008.

2. Jak przyspieszyć proces wydawniczy?

Dobra współpraca autora i redaktora owocuje przyspieszeniem wydania tekstu. Aby prace redakcyjne przebiegły sprawnie, należy przede wszystkim zadbać o kompletność materiału, czyli upewnić się, że oprócz tekstu głównego zawiera on spis treści, bibliografię (wszystkie zapisy koniecznie muszą być sporządzone łącznie), streszczenie i słowa kluczowe w języku angielskim, ewentualnie również indeks i dedykację. Uzupełnianie publikacji o te elementy na późniejszych etapach pracy znacznie wydłuża cały proces wydawniczy. Ważne jest także zadbanie o to, by bibliografia i przypisy były pełne i w sposób konsekwentny sporządzone zgodnie z wytycznymi instrukcji wydawniczej.

Ponadto warto upewnić się co do tego, że w tekście nie ma pomyłek i niekonsekwencji w kwestiach merytorycznych dotyczących dat, danych, nazwisk, cytatów i pojęć. I wreszcie, oddając materiały, trzeba sprawdzić, czy nasz redaktor pracuje na tych samych co my wersjach oprogramowania do edycji tekstów. To pozwoli uniknąć błędów w zapisie plików.

Po przekazaniu pracy warto zarezerwować sobie czas na systematyczne kontakty z redaktorem, by móc na spokojnie odpowiadać na jego pytania i wyjaśniać wątpliwości. Trzeba także pamiętać o tym, że czasu będzie od nas wymagała również autoryzacja redakcji, a następnie, już po składzie, korekta autorska. Dlatego też dobrze wcześniej ustalić z redaktorem optymalne terminy wykonania wszystkich prac.

Pozostałe rady można ująć krótko:

- sprawdzaj SPAM, by nie umknęła Ci wiadomość od redaktora;
- akceptuj/odrzucaj zmiany zaproponowane przez redaktora w trybie recenzji – wstawiaj komentarze tylko w wyjątkowych sytuacjach;
- pamiętaj, że korekta autorska nie jest odpowiednim momentem na wprowadzanie uzupełnień w tekście – dodawanie nowych treści może spowodować konieczność przełamywania go, czyli dodatkowe koszty, ryzyko dalszych błędów i opóźnienia wydawnicze;

- nie traktuj uwag redaktora osobiście – poprawia on tekst, a nie wypracowane wyniki/poglądy;
- nie przywiązuj się nadmiernie do pierwszej wizji książki – redaktor ma Ci pomóc ją udoskonalić.

VIII. Angielski – **współczesna łacina?**

Czy publikowanie naukowe w języku angielskim to standard? Dla przedstawicieli nauk ścisłych odpowiedź może wydawać się oczywista, humaniści i badacze spod znaku nauk społecznych coraz częściej stają przed poważnym dylematem – jak/czy pisać w innym języku o sprawach, które ściśle dotyczą np. polskiej kultury, spraw lokalnych czy regionalnych? Z drugiej strony – jak budować międzynarodową pozycję, skoro publikujemy tylko po polsku? Być może korzystnym rozwiązaniem byłoby pisanie po angielsku jedynie tych tekstów, które dotyczą spraw bardziej uniwersalnych i mają szansę zainteresować międzynarodową publiczność.

Warto pamiętać, że eksperci bazy Scopus w swoich wytycznych kierowanych do redakcji czasopism, które chcą aplikować do tej bazy, jedynie *zalecają*, a nie nakazują, by jak najczęściej publikować po angielsku. Warunek *sine qua non* dla tej i innych baz oraz serwisów naukowych stanowią natomiast metadane w języku angielskim, a więc: tytuł, streszczenie i słowa kluczowe, a także bibliografia zapisana łacinką.

Jedno jest pewne: publikując po angielsku, warto zadbać o to, by poziom językowy naszych artykułów, tekstów popularyzatorskich, wreszcie – metadanych był jak najwyższy. Na co zwrócić uwagę, przygotowując teksty w tym języku?

Według współpracujących z Wydawnictwem Uniwersytetu Łódzkiego anglistów i proofreaderów, pisząc po angielsku, Polacy najczęściej popełniają błędy interpunkcyjne, ortograficzne, a także stosują tzw. kalki językowe, czy błędy związane z dosłownym tłumaczeniem zwrotu lub struktury gramatycznej z polskiego na język obcy.

Co jeszcze obniża poziom akademickiej angielszczyzny? Najczęściej są to:

- polska składnia;
- brak podmiotu na początku zdania;
- zbyt długie, często podrzędnie złożone zdania – w tekstach angielskich mieszczą się one zazwyczaj w przedziale 20–35 słów, podczas gdy u polskich autorów jest ich 50–60;
- zbyt długie akapity – w tekstach angielskich mają one zwykle 10–20 wierszy, w tych pisanych przez Polaków od 30 do 50;
- brak logicznego powiązania między zdaniami wewnątrz paragrafów – pojedyncze zdania, które nie pasują logicznie do reszty akapitu, są wyrwane z kontekstu i wyglądają na „doklejone” na siłę, czasem zupełnie przypadkowo;
- niepotrzebne, zaburzające płynność narracji wtrącenia i zbyt kwiecisty styl, który utrudnia odbiór tekstu;
- mieszanie brytyjskiego angielskiego z amerykańskim, np. raz „apologise”, innym razem „apologize”;
- stosowanie polskiej formy zapisu liczbowego, różniące się od tej używanej w języku angielskim (np. po angielsku 1,234 to tysiąc dwieście trzydzieści cztery, a 1.234 to trochę więcej niż jeden);
- nieznanostwo zasad obowiązujących w angielskich tekstach naukowych (np. po angielsku: „According to Kowalski (2020)...” albo „According to Jan Kowalski (2020)...”, nigdy zaś tak jak po polsku: „According to J. Kowalski (2020)...”).

Polecamy:

Writefull - narzędzie do korekty tekstów naukowych w języku angielskim (dostęp testowy za pośrednictwem BUŁ). *Writefull - narzędzie do korekty tekstów naukowych w języku angielskim.*

Dowiedz się więcej:

- Belleville G., *Sit Down and Write Your Thesis! Practical and Motivational Tips for Scientific Writing*, „Canadian Journal of Cardiology” 35 (2019), s. 945–947, <https://doi.org/10.1016/j.cjca.2019.04.011>
- Blackwell J., *A Scientific Approach to Scientific Writing*, New York: Springer, 2011.
- Dimitroulis G., *Getting Published in Peer-reviewed Journals*, „International Journal of Oral and Maxillofacial Surgery” 40, 12 (2011), s. 1342–1345, <https://doi.org/10.1016/j.ijom.2011.11.012>
- Hayot E., *The Elements of Academic Style. Writing for the Humanities*, West Sussex, England: Columbia University Press, 2014.
- *How to Publish your Communication Research. A Insider’s Guide*, ed. A. Alexander, W.J. Potter, with contributions by J.A. Anderson [i in.], Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 2001.
- Macpherson R., *English for Academic Purposes*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2012.
- Macpherson R., *English for Writers and Translators*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2009.
- *Oxford Learner’s Dictionary of Academic English*, red. D. Lea i in., Oxford: Oxford University Press, cop. 2014.
- Porter D., *Check your English Vocabulary for Academic English*, Oxford: Macmillan Education, 2008.
- Strunk W. Jr., *The Elements of Style Workbook. Writing Strategies with Grammar Book*, [S.l.]: Tip Top Education, 2018.
- Turabian K.L., *A Manual for Writers of Research Papers, Theses, and Dissertations. Chicago Style for Students and Researchers*, Chicago: The University of Chicago Press, 2018.

IX. Jak być widocznym w sieci i **zwiększyć liczbę cytowań?**

O popularności publikacji decyduje przede wszystkim jej jakość i aktualność – co do tego nie ma wątpliwości. Zainteresowanie czytelnika łatwiej zdobyć, jeśli tekst poprzedzony jest dobrym, niesztampowym, przykuwającym uwagę wstępem.

Na co jednak zwrócić uwagę, przygotowując publikację, aby zwiększyć jej widoczność w internetowych wyszukiwarkach?

Po pierwsze: wybór miejsca publikacji. Zamiast strony domowej, lepiej zdecydować się na profesjonalną platformę publikacyjną. Trzeba pamiętać, że publikacja czytana jest nie tylko przez innych czytelników-naukowców, studentów, ale i (choć tu konieczny jest cudzysłów) „czytana” przez roboty. Platformy wydawnicze i repozytoria są do tego dostosowane, o tym jak bardzo sprzyjają widoczności naszej publikacji w sieci decyduje również ogół ich zasobów – im większa platforma, tym nasza publikacja ma większą widoczność. Co więcej, profesjonalne platformy oferują narzędzia do zliczania czytelnictwa – liczby odwiedzin i liczby pobrań (np. Plummetrix).

Warto publikować systematycznie, również pomniejsze teksty i chwalić się nimi w mediach społecznościowych, zarówno profesjonalnych (LinkedIn, Academia.edu, ResaerchGate), jak i popularnych (Twitter, Facebook). Posługując się *social media*, warto budować sieć interakcji, używać przycisków „share” i „follow” nie tylko do swoich publikacji.

UWAGA! Linkując swoje prace w mediach społecznościowych, warto podać DOI (Digital Object Identifier) – to ułatwia zliczanie odwiedzin aplikacjom takim jak Plummetrix.

Nie bez znaczenia jest również – obok wartości merytorycznej pracy i miejsca publikacji – techniczne przygotowanie plików:

- plik pdf powinien zostać poddany procesowi OCR;
- wszystkie linki w pliku powinny być aktywne;
- metadane: powinny być adekwatne, opisowe, bogate, powtarzane w różnych lokalizacjach;
- tytuł: krótki, zawierający słowa kluczowe w mianowniku;
- abstrakt: nie powinien być po prostu fragmentem pracy – najlepiej, by był krótki, zawierał słowa kluczowe w mianowniku;
- słowa kluczowe: dobierane z myślą o potencjalnym czytelniku – to dla niego mają być zrozumiałe i atrakcyjne (inne dla naukowców, studentów, potencjalnych inwestorów).

Dowiedz się więcej:

- Liskiewicz T., Liskiewicz G., Paczesny J., *Factors affecting the citations of papers in tribology journals*, „Scientometrics” <https://doi.org/10.1007/s11192-021-03870-w>
- *The art & science of your IR's discoverability: Google & Google Scholar* [webinarium]
- *Google: Webmaster Guidelines* [webinarium]

Appendix – o nauce w przystępny sposób?

Czy prace naukowe powinny być zrozumiałe dla laików? Zdania na ten temat są podzielone. Na co powinien zwrócić uwagę autor, któremu w myśl zasady „nauka ma służyć nie tylko naukowcom” zależy na upowszechnieniu wyników swoich badań wśród niespecjalistów?

Im prościej, tym lepiej, czyli:

- budujmy jak najkrótsze i najprostsze zdania;
- nie nadużywajmy strony biernej i konstrukcji bezosobowych tam, gdzie nie jest to konieczne;
- unikajmy słownictwa *stricte* specjalistycznego i modnych słów – lepiej posługiwać się synonimami;
- objaśniajmy trudne/nowe pojęcia i skróty używane w publikacji;

- zadbajmy o przejrzystość struktury pracy (podział na rozdziały i podrozdziały, konsekwentne stosowanie przyjętych oznaczeń, skrótów);
- i spójność wyводу;
- stosujmy niezbyt długie akapity, złożone z kilku krótkich zdań;
- podsumowujmy poszczególne części pracy bez powtarzania tego, co zostało już powiedziane;
- posługujmy się przykładami z życia codziennego lub innych dostępnych szerszemu gronu odbiorców płaszczyzn;
- poświęćmy więcej uwagi wprowadzeniu i wnioskowi, ponieważ to te fragmenty tekstu będą przede wszystkim czytane;
- starajmy się odejść od „suchego” wyводу, ożywiajmy narrację przykładami.

Dowiedz się więcej:

- Popularnonaukowe serie Wydawnictwa UŁ:
  - Krótkie Wprowadzenie: <https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/serie/seria/krotkie-wprowadzenie/>
  - <https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/produkt/usa-europa/>
  - <https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/produkt/religia-a-gospodarka/>
  - <https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/serie/seria/projekt-egzystencja-i-literatura/>
  - <https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/serie/seria/w-poszukiwaniu-idei-xxi-wieku/>
  - <https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/serie/seria/kim-jest-czlowiek/>
  - <https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/serie/seria/jesien-zycia/>
  - <https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/serie/seria/lodz-w-prl-u/>